Soefigedachtes

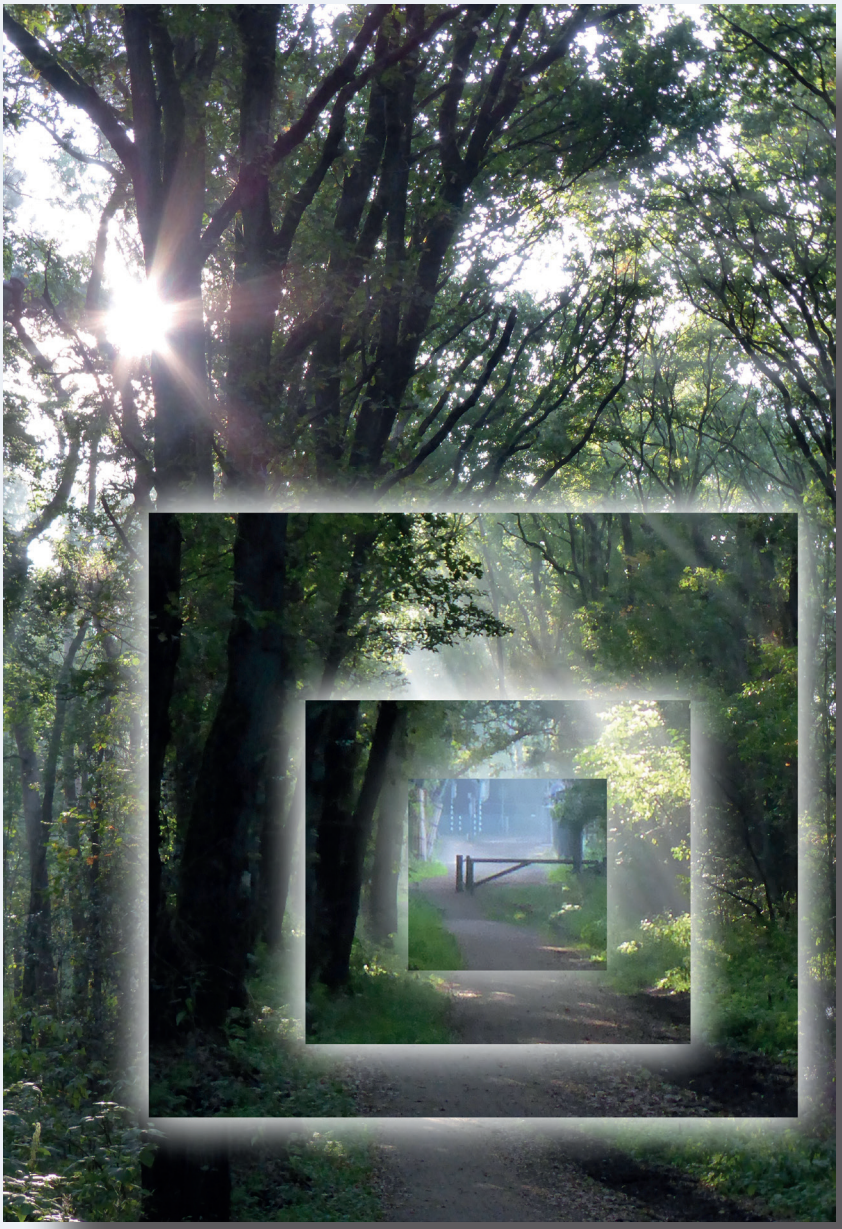

zomer 2021

1 **Ten Geleide**

3 **Wat nu ontbreekt is het ideaal** Hazrat Inayat Khan

5 Gedicht: **Reis zonder landkaart** David Hodges

6 **Verbinding en verantwoordelijkheid** Karimbakhsh Witteveen

10 **Levenslessen** Shamsher van Hees

15 Column: **De jeugd als rolmodel** Puran Winter

16 **Namasté!** MarYam Mildenberg

20 Gebeurtenissen: **Inzamelingsactie voor Fazal Manzil**

21 Interview: **Monika Rietveld** Ganesh van der Veer

25 Gedicht: **Ithaka** Konstantinos Kavafis

26 **Zijn we in evenwicht?** Nawab Pasnak

27 **De waarde van het pinksterfeest** Sitara Rosdorff

29 **Ploeterende Soefi**

30 **Goed en kwaad** Wali Bart Folkersma

34 **Het godsideaal** Hidayat Inayat-Khan

36 **Een andere kijk op bewust zijn** Wali van Lohuizen

40 **Over boeken**

43 **Informatie over Soefi Beweging Nederland**

44 **Informatie over Soefi-Contact**

Ontwerp omslag: Huib Suurmond

Ten geleide

Ploeteren

De ploeterende soefi worstelt met broederschap – zie pagina 29 – maar als je dit nummer doorbladert heeft het er alle schijn van dat we met z'n allen nogal aan het ploeteren zijn. In veel artikelen staat centraal hoe we staande kunnen blijven in deze tijd van crisis. In spirituele kringen is dat meestal niet de gewenste toon om aan te slaan. Zou het niet beter zijn om het wenkende verschiet van liefde en vrede in het licht te zetten? Maar het peinzende portret van Hazrat Inayat Khan waarmee dit nummer opent, spreekt boekdelen. Ik vermoed dat menig ouder zo wel eens heeft zitten prakkiseren over de kinderen – wat zal er van ze terecht komen?
Het ontbreekt in deze materialistische wereld aan idealen, zegt hij, zowel in opvoeding, kunst en wetenschap als in sociaal, politiek en commerciëel opzicht.

Nou, ga daar maar eens aan staan – waar te beginnen met verbetering? Spirituele antwoorden neigen dan nog al eens naar wolligheid. Maar bij Inayat Khan is onderzoek van de eigen "persoonlijkheid" het beginpunt. Niet alleen het esoterische is van belang, ook het exoterische moet aan bod komen, de naar buiten gerichte toewijding. Ook in andere artikelen in deze Soefigedachtes zijn de aanknopingspunten concreet, zoals de verantwoordelijkheid waarmaken die je in deze wereld hebt, omzien naar elkaar in nederigheid, voldoen aan alles wat van ons gevraagd wordt, het evenwicht bewaren tussen het hart en de wereld. Ons huiswerk begint nu en hier.

Dat doet denken aan wat de eigentijdse katholieke mystica Bernadette Roberts ooit schreef, namelijk dat het pad naar eenwording met God parallel loopt met het psychologische proces van integratie. Pas als de persoonlijkheid geen grote haken en ogen meer kent kan het ego wegvallen. Dan kan het tweede deel van de spirituele reis beginnen; dat gaat voorbij het breken van het godsideaal, zoals Inayat Khan dat noemt, ter wille van een Waarheid die niet in woorden of beelden is uit te drukken. Of om met de Amerikaanse filosoof en spiritueel leraar Ken Wilber te spreken: "Clean up, wake up, grow up!" Wakker worden is één ding, maar als je niet je persoonlijke problemen opruimt, kom je niet ver; als je niet in de ware zin van het woord volwassen wordt, dan blijft de rommel in je gevoelsleven je verhinderen om voorbij de dualiteit van deze wereld te komen.

Klinkt dat als onbegonnen werk? Troost is dat tijd voor een deel het werk doet. Ouder worden betekent vaak dat vanzelf duidelijker wordt wat triviaal is en weg kan vallen; mildheid tegenover jezelf en anderen neemt de plaats in van oordelen. Ook dat zal menig ouder die zich zorgen maakte over wat er van de kinderen terecht moet komen ervaren hebben: ze zijn toch op hun pootjes terecht gekomen. Nu wij nog.

Kariem Maas

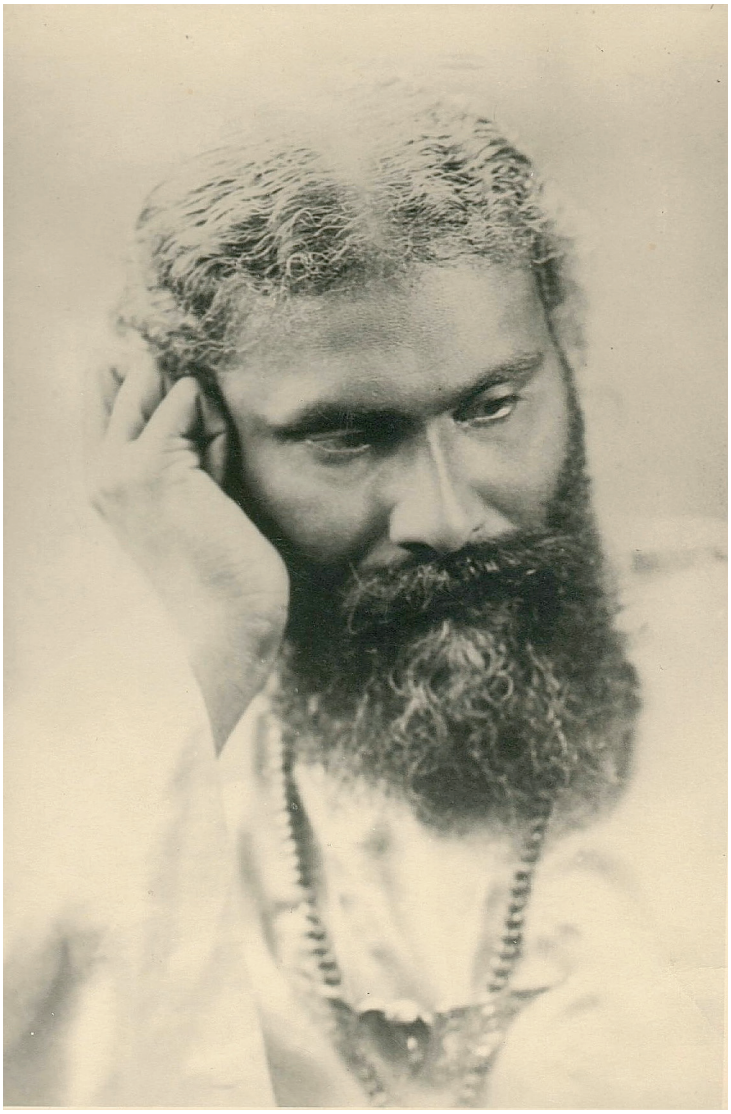

"Op dit moment is de grootste noodzaak voor de mens het onderzoeken van de menselijke persoonlijkheid, om daar de verborgen inspiratie en kracht te vinden."

Wat nu ontbreekt is het ideaal, het geheim van hemel en aarde

Hazrat Inayat Khan

Dit is een verkorte weergave van hoofdstuk 2 uit deel 7 van het boek *De eenheid van religieuze idealen*. Dit hoofdstuk is gebaseerd op lezingen die Hazrat Inayat Khan hield in de zomerschool in Suresnes in 1923.

De Soefi Boodschap is een herinnering voor de mensheid, niet voor één bepaalde natie, maar voor alle, niet voor één geloof, maar voor elk geloof – een herinnering aan de waarheid die door alle grote leraren van de mensheid is onderwezen, dat God, waarheid en godsdienst één zijn; en dat dualiteit slechts een waanidee is van de menselijke natuur. Denkt u zich daarom eens in welke grote taak voor de Boodschap is weggelegd in deze tijd, nu volk staat tegenover volk, ras tegenover ras, nu de volgelingen van de ene godsdienst voortdurend de volgelingen van een andere godsdienst tegenwerken, klasse werkt tegen klasse. Wedijver, haat en vooroordeel heersen overal. Wat zal het gevolg zijn van dit alles? Wat kan vergif voortbrengen? Geen nectar – alleen vergif.

De mensheid is één lichaam, omdat het hele leven één is in oorsprong en doel, in begin en einde. Geen wetenschapper kan dit ontkennen. Als een deel van het lichaam pijn voelt, dan heeft dat vroeg of laat zijn uitwerking op het gehele lichaam. Als je vinger pijn doet, is je lichaam niet vrij van pijn. Geen volk, ras, of groep kan beschouwd worden als een afgezonderd deel van de mensheid. Maar tegenwoordig lijken opvoeding, politiek en alle stromingen in het leven te werken met een individualistisch doel.
Waar moet zo'n streven eindigen, waar zal dat de mensheid heenvoeren? Als iedereen zegt: "Ik moet het winnen van een ander", waar blijft dan de harmonie en de vrede waarnaar allen verlangen, ongeacht tot welke ras of tot welke godsdienst zij ook behoren?

Ongetwijfeld is deze toestand ontstaan door lang volgehouden materialisme en handelspraktijken, die iedere ziel de geest van wedijver en mededinging hebben geleerd, waarbij ieders gehele leven vervuld is van het alert zijn op eigen belangen, en ieder probeert het beste in het leven voor zichzelf te nemen.

Het leven is één voortdurende strijd en slechts één ding kan deze strijd verlichten – eerbied voor anderen, wederkerigheid en onzelfzuchtigheid in plaats van zelfzucht. Als de wereld voortgaat met zelfzucht als centrale thema, dan kan die voortgang nooit leiden tot het verlangen en het doel van de ziel. Dat moet uitlopen op vernietiging, en zoals er op een bepaalde tijd een roep was van alle kanten om het eigenbelang veilig te stellen, zo is nu het ogenblik aangebroken dat de boodschap

aan de mensen gegeven moet worden dat ze begrip en eerbied voor elkaar moeten opbrengen – want persoonlijke vrede en geluk zijn afhankelijk van de vrede en het geluk van de gehele mensheid.

Wat ontbreekt in de moderne opvoeding, in de kunst en in de wetenschap, in het sociale, het politieke en handelsleven, is het ideaal – het ideaal dat het geheim is van hemel en aarde, het mysterie dat verborgen is zowel achter de mens als achter God. De mens met alles wat hij bezit in de objectieve wereld is arm bij afwezigheid van het ideaal, en het is die armoede die geprikkeldheid schept, conflicten en onenigheden, en daardoor oorlogen en rampen van allerlei soort veroorzaakt.

Op dit moment is de grootste noodzaak voor de mens het onderzoeken van de menselijke persoonlijkheid, om daar de verborgen inspiratie en kracht te vinden, en daarop het hele bouwsel van zijn leven te grondvesten. Want het leven dient niet alleen om het te leven, maar om zichzelf te veredelen, en die volmaaktheid te bereiken die het aangeboren verlangen is van de ziel. De oplossing voor het huidige probleem is dat het bewustzijn van de mensheid gewekt moet worden voor de goddelijkheid in de mens.

De ondertoon van alle godsdiensten is het besef van het ene leven, dat zijn hoogtepunt bereikt in de gedachte aan eenheid.
Heel dikwijls scheiden de mensen het esoterische of innerlijke deel van het leven van de exoterische of uiterlijke vorm van godsdienst. Maar hoewel het mogelijk is die in gedachten te splitsen, om die ook in werkelijkheid te splitsen is het alsof men het hoofd van het lichaam scheidt. Zoals het hoofd verbonden met het lichaam de gestalte volledig maakt, zo maakt godsdienst samen met innerlijk leven het geestelijk ideaal volmaakt.

Wat de mens zich het beste kan indenken over God, het beste beeld dat hij zich kan vormen van God, is dat van de mens. Daarom werd in de oude godsdiensten van het Oosten God eerst afgebeeld als een mens; in latere tijden werd de mens afgebeeld als God. Daarna volgde een hervorming om die twee te scheiden, om te breken met die verwarring die werd veroorzaakt door deze twee tegengestelde gedachten. Maar de huidige boodschap, die voortkomt uit de behoefte van de mensheid, is dat God in de mens is en de mens in God en dat toch God God is en de mens mens.

Reis zonder landkaart

Durf te beginnen aan de langste reis
in een mensenleven, van je hoofd naar je hart.

Ga de confrontatie aan
met weggestopte herinneringen en angsten,
vertrouw alleen je hart als je de nacht ingaat
en je de schaduwen van je leven onder ogen ziet
en uit het donker tevoorschijn haalt.

Ontdek dat al je verdriet wordt genezen,
al je angst van je weggenomen,
en je fantasie weer alle ruimte krijgt
door de tedere kracht van de liefde.

Je hart wordt weer een veilige plaats
van geluk en schoonheid,
van stil en verborgen verlangen
naar het moment dat je ziel vleugels krijgt.

David Hodges
Trappist in de abdij van Caldey Island (Wales)

Verbinding en Verantwoordelijkheid

Karimbakhsh Witteveen

Als een ander helemaal hetzelfde zou zijn als wij, hetzelfde zou denken, hetzelfde zou voelen, er hetzelfde uit zou zien, zelfs een zelfde naam zou dragen, zijn wij dan dezelfde? Nee, wij zijn toch niet dezelfde want wij zijn geschapen als een afzonderlijk mens, met die stroom van het goddelijk leven door ons heen en met dat ego dat op dát Wezen is gericht. Wij voelen ons dus een afzonderlijk mens, maar wij zijn wel met heel veel banden met anderen verbonden.

In de ontwikkeling van onze beschaving en onze cultuur heeft onze verbondenheid zich steeds duidelijker gemanifesteerd. De ontwikkeling van techniek en wetenschap heeft ons allemaal over deze hele aardbol in materiële zin met elkaar verbonden. Want de huidige media, de televisie, de pers, zien wat er elders gebeurt, wij horen daarvan, dat kunnen wij allemaal volgen, dat maakt indruk op ons. Doordat transportkosten geweldig omlaag zijn gegaan is er veel meer internationale handel mogelijk. Zo heeft het grote proces van de globalisering zich ontwikkeld.
Dus in ons materiële leven, in de gewone dingen die wij elke dag gebruiken zijn we verbonden met onze hele aarde. Die komen van allerlei verschillende plaatsen en worden ergens samengesteld. Ook in de wetenschap worden nieuwe resultaten met elkaar gedeeld; onderzoekers in Amerika gaan door op wat onderzoekers in Frankrijk of in China hebben ontdekt. Het is één proces.
Dat proces werkte op onzichtbare wijze toen de communicatie nog niet zo duidelijk was. Nu hebben techniek en wetenschap een nieuwe reeks van bindingen en contacten geschapen in het internet, waar hoe langer hoe meer mensen mee verbonden zijn. Door de computer – en nu zelfs telefoontjes – kunnen we alles weten wat er in de wereld gebeurt, wat uitgezocht is, wat bekend is. Alle kennis is daar. Die kunnen we bekijken, en ermee in contact komen. Dat beïnvloedt ons. We zijn door oneindig veel draden met elkaar verbonden.

Wat we nu door die computer allemaal weten, van wat andere mensen denken, dat is er van nature altijd geweest, maar daar waren we ons niet zo van bewust. Al onze gedachten en gevoelens zijn vibraties, krachten, die van ons uitgaan, die naar ons toekomen, die door anderen worden opgevangen; die reageren daarop en kaatsen naar ons terug. Dat is altijd geweest maar we waren er ons niet zo bewust van.
En we zijn niet alleen open voor gedachten en gevoelens van de mensen die nu om ons heen leven, we zijn ook open voor de gedachten en

Hilma af Klint:
De Zwaan, No. 17 (1915)

gevoelens van mensen uit de hemelse wereld die zich soms nog voor deze wereld interesseren en gedachten en gevoelens naar ons toezenden. Dat beïnvloedt ons hoewel we daar vaak niet zo van bewust zijn. Zo kunnen we, zonder dat daar een direct aanwijsbare reden voor is, een zekere stemming voelen voor anderen. We zijn voortdurend verbonden met anderen, worden voortdurend door anderen beïnvloed, en zo kan het zijn dat er een negatieve invloed die ergens vandaan komt, ons tot een negatieve daad aanzet. Want elke indruk kan zijn uitwerking krijgen in ons denken en voelen en op een gegeven moment in een daad.

Dan kan de vraag rijzen: zijn we daar dan niet verantwoordelijk voor omdat dat naar ons toe is gekomen? Maar ook al ontstaat een bepaalde daad uit een indruk die we van anderen, van buiten, hebben gekregen, toch zijn wij er verantwoordelijk voor. Want we zijn geschapen als vrije en verantwoordelijke mensen.
Wij zijn er dus ook voor verantwoordelijk hoe wij bepaalde indrukken in ons laten doorwerken, of wij ze tot ons hart toelaten en er leven aan

geven, of niet. Of wij bepaalde reflecties weerkaatsen en weer doorgeven, daarvoor zijn wij verantwoordelijk, maar wij zijn ons daar vaak niet genoeg van bewust.

Hoe kunnen we onze verantwoordelijkheid waarmaken?

Het is een heel belangrijke vraag in ons leven: hoe kunnen wij die verantwoordelijkheid waarmaken? Wat is onze verantwoordelijkheid in deze wereld, waar ondanks al die bindingen, mensen toch vaak zo verschillend denken en voelen, verschillende belangen hebben, waardoor conflicten ontstaan, strijd, leed, kwaad.
Welke verantwoordelijkheid kunnen wij daarvoor nu hebben, te midden van dat alles, verbonden met dat alles? Wij moeten proberen om onze gevoelens zó te ontwikkelen dat die onszelf en anderen geluk brengen. In die verbondenheid moeten wij leren ons niet te laten meeslepen door de negatieve indrukken die we voortdurend krijgen.
We kunnen er niet aan ontkomen, want we lezen kranten waar veel vreselijks in staat over wat er in deze wereld gebeurt. We zijn deel van gemeenschappen waar soms ook negatieve gevoelens zijn. Natuurlijk, de band van een familie kan heel sterk zijn, vervuld van liefde en aanhankelijkheid – dat geeft een heel diep gevoel. Maar wij krijgen ook veel negatieve indrukken. Dus moeten we leren om díe gevoelens te koesteren die harmonie kunnen geven, die uitreiken naar een ander. Daardoor kunnen we de beperkingen van onze afgescheidenheid overwinnen, door uit te reiken naar anderen om ons heen. Dat is wat harmonie geeft, dat is wat vrede geeft en dat heeft deze wereld nu meer dan ooit nodig. Want onze materiële kracht is door de wetenschap zo geweldig geworden dat we elkaar gemakkelijk totaal kunnen vernietigen met onze nucleaire wapens die zich steeds meer dreigen te verspreiden.

Begin met leren meevoelen met anderen

Vrede uitstalen – wat betekent dat? Een eerste stap is dat wij in onze relaties moeten proberen een ander te begrijpen. Te begrijpen hoe die ander denkt. Daardoor stappen we even uit de kring van ons eigen denken en kunnen wij een weg vinden om verschillende denkwijzen tot een zekere verzoening, tot harmonie, te brengen.
Nog belangrijker is het om ook met een ander te voelen. Te voelen, niet alleen hoe die ander denkt, maar wat daarachter ligt, welke diepere gevoelens erachter liggen. Dan kunnen we ook gaan begrijpen hoe iets zich zal gaan ontwikkelen, want dat ligt daar al in. Dat moet beginnen met een paar mensen met wie wij nauwe relaties hebben, zodat wij daar om ons heen die harmonie kunnen scheppen. En het moet zich uitbreiden naar steeds meer mensen, zodat langzamerhand wij dat meeleven, die eenheid voelen met alles wat in die geweldige wereld gebeurt. Goed en kwaad.

Hoe kunnen we dat doen? Het kan eigenlijk alleen als we ons realiseren dat die Ene, Almachtige, Aldoordringende Ene, bron van alle leven, ín alles is. In de pracht van de natuur – die wereld om ons heen - in alle mensen, goed en kwaad. Het kan ons buitengewoon helpen, in het ontwikkelen van contacten met anderen, als we ons daarvan bewust zijn. De Koran drukt dat op zo'n eenvoudige maar treffende manier uit door te zeggen: "Waar er drie in het geheim bij elkaar zijn, is Allah daar ook. En waar er vijf zijn is Hij de zesde." Hij is altijd, overal, in elke groep mensen aanwezig. En zo is Hij aanwezig in de hele schepping.
Als we dat begrijpen, dan gaan we zien dat in de schepping een groot proces aan de gang is. Dat het universum zich ontwikkelt naar een bepaald doel. Want daar is altijd die Almachtige, die die schepping gemaakt heeft en die wil dat die zich verder ontwikkelt. Die ontwikkelt zich tot een bepaald doel, door alles wat daar gebeurt, wat wij goed vinden en wat wij niet goed vinden – het werkt allemaal samen in één Goddelijk Plan.

Vreselijke dingen zijn onderdeel van een groot proces

Als we dáárvan bewust worden, als we dát gaan zien, dan hoeven we ons niet te laten deprimeren door alle moeilijke, teleurstellende of vreselijke dingen die er gebeuren, die ons negatieve indrukken geven; dan kunnen we dat zien als een onderdeel van een heel groot proces dat wij niet kunnen overzien of begrijpen, maar dat in de hand van de Ene ligt.
Zarathoestra zegt: "Slechts wat zin heeft is er. Het zinloze existeert niet in werkelijkheid." Die gedachte kan ons altijd opheffen en inspireren.

In de Gayan staat het zo: "Volmaaktheid wordt gevonden in het zoeken naar de Ene, het streven naar de Ene, het vinden van de Ene en het verwezenlijken van de Ene." Daarvoor zijn wij hier, daarvoor hebben wij dit prachtige lichaam en die prachtige psyche met alle mogelijkheden gekregen, om door die menigvuldigheid van die schepping de Ene te gaan zoeken, de Ene te vinden, de Ene te beleven. Dát is het ware geluk. Dan stralen we dat geluk uit en vervullen we onze Goddelijke bestemming. Dat kan op veel manieren; als er maar een kiertje opengaat, dan kunnen wij verder. En dan verlicht het ons en wijst ons de weg.

Levenslessen in tijden van crisis en tegenspoed

Shamsher van Hees

Dit artikel is een bewerking van de lezing die Shamsher van Hees gehouden heeft in het Haagse Soeficentrum op 21 Februari 2021.

Zijn de problemen van corona een aanwijzing dat wij in onze wereld anders moeten gaan leven? Kunnen wij als soefi iets doen om het westerse wereldbeeld te helpen veranderen, al is het maar een beetje? Alle religies roepen op om elkaar lief te hebben. Laten we elkaar *zien*, bijstaan en dienen. Naar elkaar omzien in nederigheid – dat is volmaakte vriendschap.

Op school leerde ik: "Wij zijn op aarde om God te dienen en daardoor hier en hiernamaals gelukkig te zijn." Het werd ons vroeger zo simpel voorgesteld. Nu is het anders; nu willen we zelf bepalen hoe we leven. Maar hoe doe je dat? Waar kunnen we voor kiezen en waarom? In mijn ogen is het leven vooral een leerschool. Niet iedereen wil hetzelfde. Op aarde kan een ziel veel verschillende dingen leren. Er zijn immers ook heel verschillende zielen die naar de aarde komen. Er zijn jonge en oude zielen. Voor elk wat wils.

De mensheid heeft een heel lange geschiedenis. In oosterse landen is al heel vroeg nagedacht over wat menszijn daadwerkelijk in kan houden. De Egyptische beschaving, hindoeïsme en boeddhisme hebben heel veel wijsheid en hogere verlangens en idealen voortgebracht. Ook met de islam is sinds het optreden van Mohammed een grote beschaving ontstaan waarin hogere waarden zijn ontwikkeld, onder andere door de soefischolen. In zijn zeer lezenswaardige boek *The Dynamic Power of Sufism* schreef de Nederlands-Zuidafrikaanse soefi Azim (Wil) van Beek een stukje dat me erg trof:
"Sinds ongeveer 800 tot 1500 is er een hoogstaande beschaving geweest in Spanje rond het Alhambra waar aanhangers van islamitische, joodse en christelijke religies vreedzaam naast elkaar hebben geleefd en bovendien veel wetenschappelijke ontdekkingen hebben gedaan. Veel van die ontdekkingen hebben westerse geleerden geïnspireerd in de 16^{e}, 17^{e} en 18^{e} eeuw, hetgeen sterk heeft bijgedragen aan het ontstaan van de Verlichting in het Westen."

'De westerse beschaving is nog relatief jong.'

De westerse beschaving zoals wij die kennen is relatief jong. Eeuwenlang hadden we een sterk kastenstelsel van adel, priesters en daar tegenover horigen en het gewone volk. Eeuwenlang hadden we ook vooral een drang naar wereldwijd handel drijven en strijd met andere landen. Zou het kunnen dat we daaraan ons westerse, competitieve en materialistische wereldmodel hebben overgehouden? Op winst georiënteerde bedrijven spannen zich in onze tijd sterk in om het publiek te verleiden om hun koopwaar aan te schaffen. Zou het kunnen dat mede daardoor mensen in onze tijd zo individualistisch zijn

en niet of nauwelijks nog gericht zijn op hogere idealen? We leven zo veel en zo sterk in de buitenwereld!
De meeste mensen leven vooral vanuit hun denken. Dat is dan bijna altijd vanuit het intellect. Maar kun je daarmee het leven kennen en begrijpen? De echte bron van kennis en wijsheid bevindt zich immers binnen in ons. Inayat Khan zag die materialistische tendens al in de westerse wereld begin twintigste eeuw en spreekt van bedwelming. Dat is na te lezen in het boek *Mens Meester van zijn lot*. Zijn visie van toen vind ik in onze tijd meer dan ooit actueel. Veel mensen in onze tijd gaan op in eigen aangelegenheden, stellen eigen belangen centraal en zijn hebzuchtig. Is dit het echte leven of een beperkt leven? Inayat Khan merkt op dat dit vrijwillig opgaan in het uiterlijke leven is als een gevangenschap in de strik van ons beperkte zelf. "Die mens zit erin als de geest in een fles."

'We zitten gevangen in het uiterlijke leven.'

Er is een oud verhaal van een ridder en zijn paard die 's nachts door dorpen snelt en steeds vraagt: "Waar is mijn paard, waar is mijn paard?" Dat verhaal stelt de mens voor die niet werkelijk weet wie hij is en wat hij doet.
Kunnen wij als soefi iets doen om dit westerse wereldbeeld te helpen veranderen, al is het maar een beetje? Zijn de problemen van corona een aanwijzing dat wij in onze wereld anders moeten gaan leven? In de geschiedenis is het immers vaker voorgekomen dat juist door grote rampen de mensheid vooruit is gegaan.

Leven vanuit het hart

In de Chandogya Upanishad staat geschreven:
"In de versterkte stad van het onverwoestbare, ons lichaam, bevindt zich een lotus en binnen deze lotus bevindt zich een kleine ruimte... Je kunt er hemel en aarde in vinden, vuur en lucht en zon en maan en de sterrenstelsels, alles is verenigd in die kleine ruimte in je hart."
De oude oosterse beschavingen zijn gebaseerd op leven vanuit dat hart. Inayat Khan leert ons in de *Sociale Gatheka's* (nr. 32) dat het echte leven een leven is vanuit het hart. Hij zei: "Als de mens toch eens wist welke hemelse schatten in het hart verborgen liggen zou hij zich daarin willen verdiepen." Door vanuit je hart te leven kun je wijsheid opdoen die van binnenuit komt en zullen we het leven beter leren kennen en begrijpen. Het hart is als water dat stroomt, vloeit en verbindt, rust en vrede schenkt, open maakt en onverschillig en onafhankelijk is. Het hart is als een rivier die bescheiden en rustig stroomt en zuiver maakt. De mens die als een rivier is zal liefhebbend en meevoelend zijn en doet anderen opbloeien en zal anderen inspireren. Er is dan geen sprake van competitie of eigen belang. Het hart brengt licht en onthult de geheimen van de natuur en van het leven. Dat licht is het licht dat alle profeten hebben gebracht!

Hilma af Klint, Duif nr. 2
(1915)

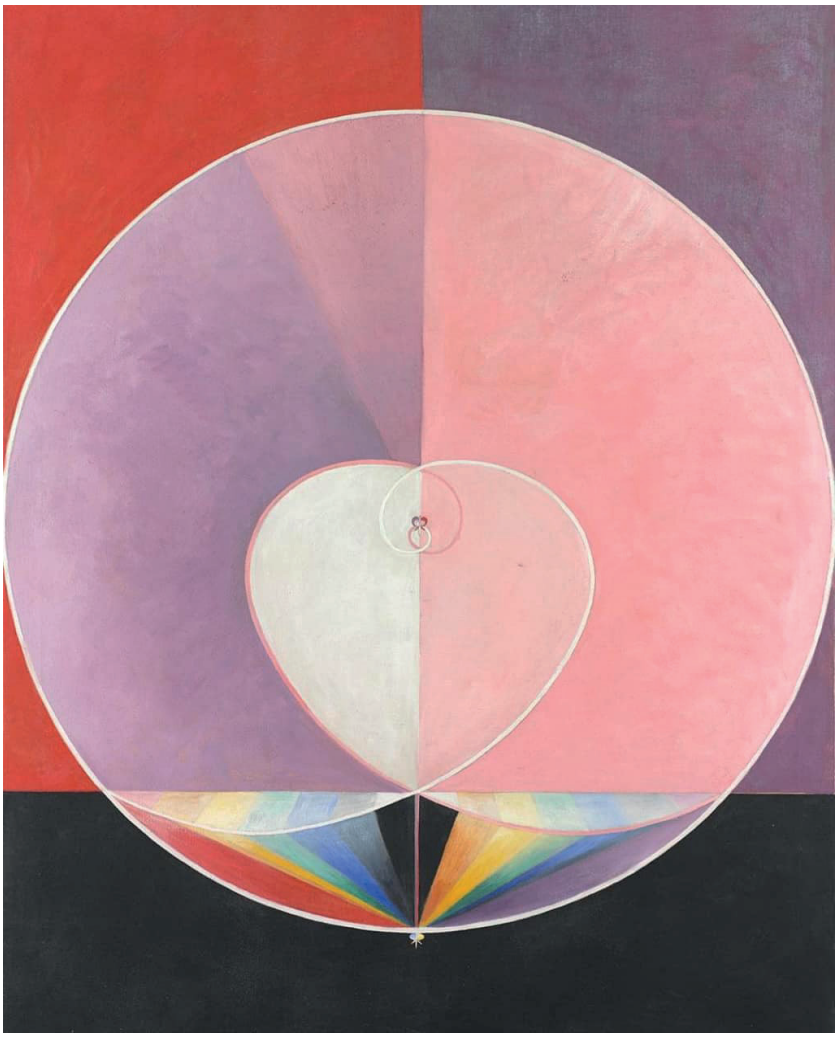

'Als het hart is afgestemd en in harmonie, rijst men boven de problemen uit.'

Vanaf het moment dat het hart afgestemd en in harmonie is, rijst men boven de problemen van het leven uit en veranderen de levensomstandigheden. Gebed, concentratie en meditatie helpen daarbij.
Jezus leert ons in de parabel van de storm op zee dat er drie manieren zijn om met moeilijke situaties om te gaan: angst, er tegen vechten en boven de omstandigheden uitstijgen om zo over het water te lopen. Dat laatste staat voor in harmonie komen met je ware zelf en je omgeving: de kunst van het Zijn leren, levenskunst. Roemi schrijft hierover in het gedicht *Verdwaald in de wildernis*:

O Geliefden! Waar gaan jullie naar toe?
Naar wie zijn jullie op zoek?
Jullie Geliefde is hier en nergens anders.

Zij is jullie altijd nabij. Haar gezicht is gesluierd.
Zij houdt zich schuil en roept jullie,
terwijl jullie zoeken en jezelf verliezen in de wildernis of de woestijn.
Zoek niet langer naar bloemen! Jullie hart is een prachtige tuin.
Op zoek naar kostbaarheden zien jullie je innerlijke schatkamer over het hoofd.

Wij zijn nooit alleen. Nooit. Inayat Khan houdt ons voor in de Vadan:
"Als de dauwdroppel in de roos is Uw goddelijke vonk in mijn hart; ik wil die als een kostbare schat bewaren, zoals de oesterschelp de parel."

Omgaan met pijn

Een manier om je hart te openen is oude ervaringen en moeilijkheden die jou belemmeren in je ontwikkeling bewust aan te kijken. Laat de oude pijn naar boven komen, in het licht; daardoor verliest die zijn macht over jou. Ik besef terdege dat er beslist heel veel moed en tijd voor nodig is om dat in te zien en te kunnen doen, maar het brengt ons wel echt verder op het spirituele pad.
Inayat Khan schrijft daarover in de Gayan:
"Met de pijn van het leven betaal je voor het ontwaken van je hart."
En in de Nirtan:
"Uit elke wonde die ik opliep schiet een vlam, die mijn pad verlicht en mij de weg wijst naar mijn doel."

Het moeilijkste: onvoorwaardelijke liefde

Elisabeth Kübler Ross leert ons in haar biografie 'De cirkel van het leven' dat alle problemen en beproevingen die ons overkomen geschenken zijn. Zij zijn een mogelijkheid om te groeien, wat het enige doel van het leven is. Je kunt de wereld niet genezen als je niet eerst jezelf geneest. De moeilijkste les om te leren is onvoorwaardelijke liefde. De mooiste gave van het hart is liefde geven. Liefde brengt vreugde, geeft je een glimp van de eenheid van alles wat leeft. Door liefdevol te zijn maak je de wereld een stukje mooier.

Inayat Khan vertelt het volgende verhaal uit het leven van Mohammed. Een man kwam hem bezoeken die hem altijd belasterd had en zich als een bittere, verraderlijke vijand had gedragen. De volgelingen, die hoopten op wraak, waren teleurgesteld en verontwaardigd toen ze zagen dat Mohammed zijn verachtelijke vijand vriendelijk en zelfs met eerbied behandelde en zijn verzoek inwilligde. "Zag u niet zijn grijzende baard?" sprak Mohammed nadat de man was heengegaan. "De man is oud en alleen al zijn leeftijd was voor mij een reden hem voorkomend te behandelen."
Alle religies zeggen: Hebt elkaar lief. Dat is de moraal van broederschap. Laten we elkaar zien, bijstaan en dienen, naar elkaar omzien in

Rembrandt: Jezus wast de voeten van zijn leerlingen.

nederigheid; dat is volmaakte vriendschap. Jezus heeft dat ons voorgedaan door de voeten van zijn leerlingen te wassen. Wij zijn allen uitgenodigd om steeds meer de schatten en rijkdom te zoeken die in het menszijn verborgen zijn. De grootste schat is de kracht en de pracht van ons hart. We worden pas echt geboren als we sterven voor het uiterlijke leven en gaan leven vanuit ons innerlijk, vanuit ons hart. Het is alleen de persoonlijke vooruitgang via de weg van spiritualiteit, die kan zorgen voor de gewenste conditie in de wereld.

Jezus heeft gezegd:
"Waarachtig, ik verzeker u: alleen wie opnieuw wordt geboren, kan het Koninkrijk van God zien. Zoek eerst het Koninkrijk van God en alles zal u worden toegevoegd."

Inayat Khan houdt ons voor:
"Het ware geluk ligt in de stroom van liefde die opwelt uit de ziel. En wie deze stroom onder alle levensomstandigheden in alle situaties, hoe moeilijk ook, laat vloeien, verwerft een geluk dat hem waarlijk toebehoort."

De jeugd als rolmodel

Puran Winter

Het was in het voorjaar. Een behoorlijk stevige lockdown beperkte nog steeds het dagelijks leven. Gelukkig vergde de tuin veel onderhoud. Op een bepaald moment was het gras aan de beurt. Om de gezaaide graszaden maximaal te laten ontkiemen zou ik het geheel moeten afdekken met een dun laagje grond. Daarom besloot ik naar de buurtsuper te gaan waarvan ik mij herinnerde dat er in een hoekje zakken met tuinaarde lagen.
Ze lagen er nog. Snel een grote hoeveelheid zakken in het winkelwagentje geladen. Nu ja, snel eigenlijk niet want de zakken wogen per stuk wel 20 kilo. En zo duwde ik het inmiddels loodzwaar geworden karretje langs de kassa, en ging op weg naar mijn auto op de parkeerplaats.

Aan de rand van het winkelcentrum moest ik nog een klein stoepje af en toen ging het mis. Het karretje kiepte om. De helft van de zakken lag her en der verspreid op de grond. De rest zat vastgeklemd in het karretje dat op zijn kant lag. Ik probeerde de boel weer overeind te krijgen, maar daar was geen beginnen aan.
Opeens verscheen er een jonge jongen die riep “Oh, ik help u wel even.” En met speels gemak plaatste hij de nog op de grond liggende zakken in het inmiddels door hem weer op zijn wielen gezette karretje. “Zegt u maar waar uw auto staat”, zei hij, “dan duw ik ze er wel even heen”.

Ik bedankte hem hartelijk voor zijn hulp en zei dat het van hier verder wel zou lukken. “Maar als er nog wat is, dan roept u maar even hoor ”, zo besloot hij. Ook voor dit aanbod bedankte ik hem.

Nadat ik de zakken in mijn auto had geladen zag ik, bij het terugbrengen van het winkelwagentje, de jongen, in gesprek met een andere jongen. Het leken mij scholieren. Om ouderen, door sommigen tegenwoordig wel aangeduid met de term ‘dor hout’, te beschermen moeten zij het nu al een jaar lang voornamelijk met thuisonderwijs doen. Verder kunnen zij geen kant op. Dat alles verhinderde hem niet om mij allerhartelijkst van dienst te zijn.

Hazrat Inayat Khan beschrijft ergens in Volume III, opvoeding, dat een jong persoon van wie het hart is ontwaakt tot menselijke sympathie, die een scherp gevoel voor plicht heeft en die toont bedachtzaam te zijn en welwillende aandacht te hebben voor anderen, een model is voor de huidige generatie om de persoonlijkheid naar te vormen.
Ik had het geluk die middag zo’n jongeling op mijn pad te treffen.

Namasté! Het licht in mij groet het licht in u.

MarYam Mildenberg

Als ik de gemberkoffie die ik zo lekker vind, heb gekocht op de markt
in de Surinaams-Hindoestaans-Indische winkel,
zegt de winkeleigenaar tegen mij: “Namasté tante.”
En ik zeg: “Namasté meneer.”
Het is een heel gewone groet in India, bij hindoestanen overal.
Namasté! Het licht in mij groet het licht in u.

Ons brein zegt: “Dat kan niet, er is helemaal geen licht in ons.”
De wijsheid van ons brein heeft gelijk.
Toch weet onze innerlijke wijsheid, het onmiddellijk weten,
onze eigen wijsheid, dat er in ons wel licht is.

De wijsheid van ons brein is de kennis van namen en vormen,
zoals Hazrat Inayat Khan zegt.
Heel belangrijk voor ons, mensen op Aarde.
“Neig uw oren naar het beste. Overdenk met een helder verstand
– ieder mens voor zich – de twee keuzen van beslissing ...”
Zoals Zarathoestra leert (Gatha’s, yasna 30:2).
Dit is hetgeen de wijsheid van het brein doet.
Zarathoestra gaat verder:
“In den beginne was dat anders:
toen waren wij allen begiftigd met helderziende blik.
Want Gij hebt ons geschapen als wezens,
wier bewustzijn zo helder is als kristal.” (Gatha’s, yasna 31:11)
Onze eigen wijsheid is onze intuïtie, de inSpiratie,
onmiddellijke wijsheid.
Die eigen wijsheid komt, we hoeven niet te zoeken,
goed kijken, goed luisteren, in rust.
We kunnen wel vragen:
“Ontsluit ons uw goddelijk licht, dat in onze ziel verborgen is,
opdat wij het leven beter mogen leren kennen en begrijpen.” (Hazrat Inayat Khan)
We *zijn* een lichtvonkje, deel van het grote licht.
We *hebben* ons lijf, ons brein en ons ego.
Aan ons de uitdaging de middenweg te bewandelen.
Alleen zo kunnen we mens op Aarde zijn.
En wat een voorrecht, mens op Aarde te zijn,
zoals Hazrat Inayat Khan zegt.
Wijsheid is sophia in het Grieks.
Men zegt, dat het woord sophia nauw verbonden is met het woord soefisme.
Wijsheid is het licht in ons.

Met het woord soefisme is ook verbonden, zo zegt men,
het Arabische woord saf, dat zuiverheid betekent.
Zuiverheid is fysiek schoon, helder, puur water bijvoorbeeld.
En emotioneel, mentaal ervaren we zuiverheid
door eerlijk te zijn, onze argumenten te kennen.
Iedere traditie viert jaarlijks een nieuw begin,
het nieuwe jaar, de lente, een herdenking.
Vaak is er voor die viering een periode van zuivering,
letterlijk en figuurlijk.
"U bent de lamp die uw weg verlicht.
Treuzel niet, maak haast.
Verwijder, zoals een zilversmid het stof van het zilver scheidt,
beetje bij beetje alle onzuiverheden uit uw geest." (Dhammapada 18)
Een belangrijk onderdeel van deze zuivering is vergeving vragen, geven
en, wellicht het moeilijkste, jezelf vergeven.
Hiertoe is mededogen nodig.
Zuiverheid is het licht in ons.

Mededogen is geen medelijden. Wat dan wel?
Kuan Yin had zo'n goed leven geleid,
dat zij naar de hemel mocht en nooit meer hoefde terug te keren.
Maar alle wezens op Aarde weenden;
ze konden Kuan Yin niet missen,
zij wist van alle noden en hielp een ieder op heel speciale wijze:
ze loste het probleem niet op,
maar gaf het inzicht en de moed om het te kunnen oplossen,
het verdriet te dragen.
Kuan Yin zei nog een leven op Aarde te blijven.
Dit herhaalde zich nog een paar maal en toen ging Kuan Yin echt voorgoed,
maar ze beloofde zo dichtbij te blijven,
dat zij nog steeds iedereen kan helpen die haar hulp inroept,
totdat alle wezens zo verlicht zijn dat ook wij nooit meer hoeven terug te komen.
Dat is mededogen.
Daartoe had ze een grote vogel over zijn staart gestreken,
nadat zij over haar eigen vele ogen had gestreken.
De vogel kreeg onmiddellijk vele groene, paarse en blauwe ogen,
zodat hij voor haar al het leed kon zien
en zij nog steeds kon helpen verzachten.
Dat werd onze pauw.

Kuan Yin werd de Boddhisattva van Mededogen, van genade.
Ze is nog steeds bereikbaar voor ons.
Mededogen is het licht in ons.

Kuan Yin had het zelf als mens afgelegd,
ze was volledig Zelf geworden.
Het zelf als mens opofferen, zelfopoffering.
Dat is niet jezelf wegcijferen.
Dat is ruimte geven voor het licht in ons, het Zelf.
Hazrat Inayat Khan legt het uit aan de hand van Pasen.
Jezus werd gedood aan het kruis en 3 dagen later stond hij op uit de dood.
Hij was zichtbaar en hoorbaar, maar niet aanraakbaar.
Hij had zijn zelf als mens, zijn ego, opgeofferd, zodat zijn Zelf volledig aanwezig was.
Dat is voor ons de uitdaging: we hebben onszelf nodig hier op Aarde,
maar laten we ruimte geven aan ons Zelf.
Dat is de kunst: die middenweg bewandelen
in de volheid van het leven als mens op Aarde.
Belangrijk is te weten van het Zelf.
Zelfopoffering is het licht in ons.

"Het meervoud van wet is weten," zei Loesje.
Wet- en regelgeving komen van buiten ons,
het is aan ons om te weten hoe we daarmee omgaan.
Wij weten altijd onze eigen verantwoordelijkheid, we weten wat goed is.
Weten ligt ook zo dicht bij ons geweten.
Het is belangrijk te durven weten, sapere aude.
Soms vergt het moed, om te weten, ook dat geeft verantwoordelijkheid.
Ook (nog) niet weten is belangrijk.
Ieder moment van (nog) niet weten,
geeft onze eigen wijsheid de mogelijkheid zich te laten zien.
"Wie weet dan waaruit de schepping is opgerezen?
Misschien heeft ze zichzelf geschapen – of misschien ook niet.
Hij, die in de hoogste hemel op haar neerkijkt,
Hij alleen weet het, of misschien ook niet."
Woorden van Krishna. (Rigveda, Mandala 10 sukta 129)
Het is aan ons om tijd en rust te nemen, om te luisteren,
het te laten sudderen, zoals ik het noem,
om de moed te hebben het te horen en te zien.
Er zijn veel soorten wetten: natuurwetten, muziekwetten.
De belangrijkste wellicht zijn de universele wetten, die komen niet van buiten ons.
We kennen ze niet allemaal, maar ze zijn deel van ons.
De belangrijkste universele wet is weten van eenheid van alles.
Wet is het licht in ons.

De universele wet van eenheid heeft een spirituele oorsprong.
Mooi is dat in deze tijd ook fysici weten van de wet van eenheid.
Er is eenheid in verscheidenheid en verscheidenheid in eenheid.
Wat een rijkdom!
"Hoe schitterend en prachtig de gemanifesteerde schepselen ook zijn,
bedenk dat zij steeds vonken zijn van mijn glans."
Woorden van Krishna. (Rigveda, mandala 10, sukta 129)
Heel diep in ons hart weten we van eenheid,
zo moeilijk is het dit werkelijk te beseffen.
"Licht boven licht." (Koran, sura 24:35)
Eenheid is het licht in ons.

Er is eenheid in verscheidenheid.
Iedere golf is verschillend,
daaronder is de zee waaruit ze voortkomen en waarheen ze gaan.
Er zijn zoveel waarheden.
Daarboven is de waarheid.
Mijn oma vertelde mij, toen ik een jaar of acht was, over een leugentje om bestwil.
Een voorbeeld is wellicht hetgeen Hazrat Inayat Khan zei:
dat het soms beter is niet helemaal de waarheid te zeggen,
als je met de waarheid een ander onnodig kwetst.
Wat moeilijk te onderscheiden!
Al deze kwaliteiten die Hazrat Inayat Khan verbindt met de tradities,
zijn hiertoe nodig.
Waarheid is het licht in ons.

Namasté!
Het licht in mij groet het licht in u.
Er is licht in ons.
"U hebt hem bijna een god gemaakt,
hem gekroond met glans en glorie..."
Zo sprak David. (Tenach, psalm 8)
En Jezus zei:
"Jullie zijn het licht in de wereld." (Nieuwe Testament, Mattheüs 5:14)
Wij zijn een lichtvonkje.

En daarom kunnen wij zeggen:
Namasté!
Het licht in mij groet het licht in u.

Gebeurtenissen

Inzamelingsactie voor Fazal Manzil in Suresnes

Net buiten Parijs ligt Suresnes, de plaats waar Pir-o-Moersjid Hazrat Inayat Khan (1882-1927) zich in 1922 vestigde. Hier vonden de beroemde zomerscholen plaats die door Inayat Khan zelf werden geleid. Hij noemde Suresnes een heilige plaats en een pelgrimsoord, ook voor de toekomst. Het is een belangrijk centrum voor zijn spirituele erfenis en ervaring. Het huis waar Inayat Khan met zijn vrouw Ameena Begum en vier kinderen woonde noemde hij Fazal Manzil, Huis van Zegening. Het huis was hem geschonken door Petronella Egeling- van Grol (1861-1939), een Nederlandse vrouw die haar leven aan Hazrat Inayat Khan en zijn werk wijdde. Zij staat bekend als Moersjida Fazal Mai Egeling, een van de vier Moersjida's die Inayat Khan benoemde. Ook zij woonde in dat huis.

Een van de kamers, de *Oriental Room*, is van speciale betekenis. Het is de plek waar Inayat Khan mediteerde, zijn leerlingen ontving en inwijdde. Midden jaren '60 bouwde Pir Vilayat op het tuinniveau de *Khanqah*, waar geregeld bijeenkomsten worden gehouden. Ook werd in de tuin de *L'Universel - Memorial Noor* gebouwd, een kleine gebedsruimte ter nagedachtenis aan Noor-un-Nisa en het bijzondere werk dat zij in de oorlog deed tegen het nazisme.

De komende jaren wordt Fazal Manzil getransformeerd tot een centrum voor de Soefi Boodschap zoals door Inayat Khan verwoord. Het wordt een centrum voor samenkomsten, seminars, retraites, meditatie, pelgrimage, muziek en studie. Ook komt er een klein museum. Het centrum richt zich zonder onderscheid op eenieder die geïnteresseerd is in het gedachtegoed van Inayat Khan.

Er is groot onderhoud nodig en het huis moet geschikt worden gemaakt voor de beoogde activiteiten. Het dak is inmiddels vernieuwd, maar de komende jaren is nog veel geld nodig. Daartoe is in mei 2021 een internationale inzamelingsactie gestart. De actie wordt georganiseerd door drie stichtingen die verantwoordelijk zijn voor Fazal Manzil: de Egeling Stichting (opgericht door Moersjida Fazal Mai Egeling) en de Stichting Inayat, die beide eigenaar zijn van het huis, en de Franse stichting Fonds de Dotation Mary et Noor Inayat Khan. Meer informatie over deze actie is te vinden op de website: www.fazalmanzil.org.

Reina de Wit, Jos van den Heuvel en Kadir Troelstra
(bestuursleden Egeling Stichting en Stichting Inayat)

"Sta op en ga!"
Interview met Monika Rietveld

Ganesh van der Veer

Aan de rand van het dorp Huizen staat een bijzonder huis. Het is een piramidewoning met tuin en groen rondom, gelegen aan het water. Mijn binnenkomst doet Monika opschrikken uit haar boek maar gelijk begon moeiteloos ons gesprek. Het is meteen 'thuiskomen' bij haar.

Je woont in een unieke piramidewoning. Heeft deze vorm meer betekenis voor je dan dat het alleen maar een leuke woning is?

"Sinds ik deze piramidewoningen heb zien bouwen in 1983 vond ik dit ontzettend leuke huizen. Ik houd van aparte bouw en dat is dit zeker! Toen dit te koop aangeboden werd ben ik gaan kijken en op het moment dat ik over de drempel stapte, wist ik dat dit mijn huis zou worden. Ooit ben ik in Egypte bij de piramides geweest en daar voel je dat er bepaalde energieën in zitten. Dit huis voelt voor mij ook heel bijzonder. De atmosfeer is heel prettig. Ik woon hier ook aan het water, waar alles stroomt... De laatste tijd volg ik veel meer mijn intuïtie, maar of dat helemaal aan de piramide ligt... Het zal een combinatie van factoren zijn."

We zijn nu al langs 1983 gekomen, maar was er verder terug in de tijd wellicht al een zaadje geplant in jouw spirituele denken?

"Al heel jong. halverwege de basisschool, vroeg ik me als christelijk opgevoed kind af, of het klopt dat andere mensen van een andere cultuur, met een andere godsdienst dan 'niet goed' zouden zijn."

Monika vertelt dat zij best vrij is opgevoed, maar bij het ouder worden merkte dat het altijd wel heel erg christelijk gericht was. Zij had altijd een hang naar het universelere denken. De eerste keer dat ze met soefisme in aanraking kwam was in 1986 toen haar schoonmoeder haar meevroeg naar een Universele Eredienst in Land & Bosch te 's-Graveland, waar destijds zomerweken werden gehouden. Ze was geraakt door de kaarsen die aangestoken werden op het altaar. "Ik durfde me er toen toch niet aan over te geven omdat ik heel sterk het gevoel had dat ik dan mijn eigen religie zou verloochenen. Dus het is lang buiten beeld gebleven, maar het zaadje was geplant. Na een pelgrimstocht naar Santiago de Compostela in 2005 heb ik het idee losgelaten van één religie, en omarmde ik het idee dat alle religies een weg naar God zijn."

Toch heeft Monika tot voor kort als voorganger in De Vrijzinnige Geloofsgemeenschap de Kapel gewerkt. Zij legt uit dat dit gemakkelijk naast elkaar kan bestaan omdat zij opgegroeid is in die christelijke sfeer. Dat blijft altijd trekken en als thuis voelen. Ze zegt: "Ik heb een christelijk been en ik heb een soefibeen en samen loop ik in evenwicht."

In het voorgaan in diensten in de Kapel heeft Monika heel veel van het soefisme gebruikt. Ze ging wel altijd uit van een tekst uit de bijbel, het Oude of het Nieuwe Testament. De christelijke traditie hoort daar tot zijn recht te komen. Maar ze legde er ook altijd andere teksten naast. Zo konden de mensen kennis maken met andere religies. Er is eens een dienst georganiseerd samen met boeddhisten en moslims. Ook soeficentrum Hilversum en de Kapel kwamen bij elkaar op bezoek.

Je werkt graag met beeldende elementen in diensten in de Kapel. Zou dat ook iets voor soefi's zijn?

"Eigenlijk zou dit bij onze erediensten ook best wat meer gebruikt kunnen worden maar er is wat terughoudendheid. Dat komt omdat er op het altaar zelf geen extra dingen toegevoegd kunnen worden. Maar het kan op andere manieren gedaan worden. Zo heb ik eens een kerstdienst geleid met het onderwerp: de vierde wijze. De geschenken van die vierde wijze uit het Oosten droeg ik bij me: een ring met een saffier, een ketting met robijnen en paarlen oorbellen. Op die manier kun je symbolen zichtbaar maken. Als het passend is kan dit in diensten veel toevoegen aan de toespraken. Een beeld zegt soms meer dan woorden. Bij Informele diensten is dit nog gemakkelijker vorm te geven."

Er zijn diverse soefifamilies en ik meen te weten dat jijzelf begonnen bent bij de Sufi Way. Zou je iets meer kunnen vertellen hoe je hier tegenaan kijkt?

"Nadat ik die tocht naar Santiago gelopen had ben ik lezingen gaan geven. Er is mij gevraagd of ik in een lezing meer de spirituele kant een accent kon geven. Die lezing heb ik naar Felix Erkelens gestuurd. Mijn man was een neef van hem en Felix is uitgever van spirituele boeken. Vandaar dat ik hem om advies kon vragen. Ik kreeg heel goede tips van hem. Felix is verbonden aan Sufi Way en ik ben later bij hem in een groep terechtgekomen waar veel gebruik gemaakt werd van de wijsheid uit het soefisme, met name de poëzie en de muziek. Dat zijn dingen die bij Sufi Way centraal staan en daar was ik erg door geraakt. Tegelijkertijd kwam ik ook bij de Soefi Beweging. Die wegen zijn me beide lief want de expressie van de Sufi Way en de studiekant van de Soefi Beweging heb ik samen nodig om verder te komen, me meer te verdiepen. Vanuit de oude soefitariqa's werd er gestimuleerd om verder te kijken dan alleen de eigen groep. Er is zoveel meer te leren en te ontdekken was toen al het idee. Dat zou ook nu meer gestimuleerd kunnen worden. Ga gewoon meer bij elkaar kijken. Heel veel moerieds doen dit zelf al, maar van bovenaf blijft het te stil op dit vlak.
Als je ergens een functie hebt moet je die natuurlijk wel vervullen vanuit de oorsprong van die bron. Andere bronnen kun je dan daarnaast gebruiken."

Monika licht toe dat zij heel duidelijk heeft gekozen voor een functie binnen de Soefi Beweging. Dit betekent dat bij Sufi Way voor haar geen bepalende rol is weggelegd. Deze keuze wil zij zelf zo zuiver mogelijk maken. Ze maakt een heel scherpe scheidslijn hierin.
"Op deze manier kom ik nooit met mezelf in conflict al is dit soms lastig. Dat was ook zo toen ik in de Kapel werkte. Als daar eens iets vanuit het soeficentrum georganiseerd werd, moest ik me niet bemoeien met beide richtingen. Ik koos dan voor de Kapel en omdat dit mijn beroepsgebied was deed ik een stapje terug bij de soefi's. De mensen

moesten echt kunnen zien en ervaren dat ik daar als gezicht van de Kapel aanwezig was. Bij de Soefi Beweging moet duidelijk zijn dat ik hen representeer. Als je een bepaalde positie hebt, moet je daarin heel zuiver blijven. Dat vraagt soms concessies doen bij jezelf. Het is heel fijn om samen met Pir Nawab afstemming te vinden, als ik eens een innerlijk conflict ervaar."

Zijn er naast het soefisme als inspiratiebron nog andere bronnen daarbuiten die je bijblijven?

"In een artikel in Trouw las ik eens de vraag: 'Welke herinnering zou je willen meenemen na je overlijden?' Dat thema is dan toch de Camino naar Santiago waarover we eerder in dit interview over te spreken kwamen. Die reis heeft me heel veel gegeven, heeft me anders in het leven doen staan. Het bekennen naar het universele denken toe en alle beelden die ik gekregen heb onderweg. Die pas ik toe in mijn eigen leven. De koppeling van de pelgrimsroute aan je levensweg, zoals dit beeld in het soefisme ook vaak gebruikt wordt."

Kun je een concreet beeld noemen?

"Er is de modder waar je doorheen loopt, de ellende die je in je gewone leven tegenkomt. Er is de zon waar je in loopt, alle mooie dingen in je leven. Je hebt de bergen en de dalen, de pieken en de dalen in je gewone leven. Je hebt ook de wegwijzers, de mensen die je tegenkomt in het leven, of de religies die je tegenkomt die een wegwijzer zijn. Ik heb een steentje achtergelaten, een simpel kiezelsteentje, bij een groot kruis vóórdat je bij Santiago aankomt. Dat is traditie. In dat steentje zit alles dat je wilt achterlaten. Dat zijn allemaal beelden die voor mij gekoppeld zijn aan mijn gewone leven en mij tot steun zijn."

Monika hecht zeer aan rituelen en symboliek. Daarom werkt zij graag met beeldende elementen in haar voordrachten. Zo komt alles samen. Deze pelgrimstocht is voor haar een kantelpunt geweest in haar leven. Zij noemt het gedicht Ithaka van Kavafis. "Dit gedicht drukt echt alles uit wat je onderweg naar Santiago tegenkomt en wat zich ook in ons leven voordoet. Het doel hebben we nodig, maar het gaat om de weg er naar toe en wat je onderweg tegenkomt. Houd wel altijd het doel voor ogen. Dat doel heeft je die mooie reis gegeven."

Ik weet dat Monika veel gereisd heeft. Zij heeft eens indrukwekkende foto's laten zien en er gloedvol over verteld. Wat heeft op die reizen de meeste indruk gemaakt?

"Als er iets is dat indruk heeft gemaakt is het mijn eerste grote reis naar Egypte, toen nog met mijn man, die helaas in 2000 overleed, waarin ik kennis maakte met een andere wereld en een andere cultuur."
"Ik heb eens een aantal maanden gewerkt in Zuid-Afrika in een AIDS-kliniek. Dit land heeft ook heel veel indruk gemaakt omdat ik daar de tegenstelling tussen zwart en wit enorm gevoeld heb. Ik heb daar leren kijken door de ogen van de mensen die daar wonen. Dat heeft mij heel erg geholpen op het pad van het soefisme, omdat wij gewend zijn te denken vanuit onze eigen perceptie. Ik sprak met mensen in een klein hutje over het mooie gebied waar zij woonden. Zij vonden het treurig dat er mensen in een stad wonen in stenen huizen, hutjemutje bij elkaar. Mijn beeld ging kantelen. Die luxe en

die ogenschijnlijke armoede kwamen in een ander licht te staan. Als er wel eens een handdoek verdween omdat personeelsleden ook heel weinig hadden, dan verschuift het beeld van mijn en dijn ook. Is dit dan stelen?"
"Dit zijn belangrijke ervaringen geweest. Net als toen ik in India bij de Dargah aangekomen was in de nacht. De volgende ochtend stapte ik vanuit mijn guesthouse in een derde wereldstraatje. Dit zijn indrukwekkende momenten geweest."

Mooi dat jij juist dít soort dingen noemt in plaats van de grote wereldwonderen als de Taj Mahal, de enorme moskeeën en dergelijke maar juist meer de kleine 'grote' dingen.

"De gewone dingen, de gesprekken met mensen, zijn heel vergelijkbaar met de wandeling naar Santiago, met de 'wegwijzers' waar we over spraken. Ik ben ook heel blij dat ik samen met mijn man heel simpel begonnen ben in een vissershuisje met weinig voorzieningen en dat wij vanuit eenvoud leefden. Mijn oma had medelijden met ons, maar het antwoord dat ik gaf vond zij prachtig: 'Oma, het mag dan eenvoudig zijn, maar wij zijn gelukkig samen!'"

Haar levensmotto is: Sta op en ga! Wat de omstandigheden ook mogen zijn. Juist na de dieptepunten is het goed om in het diepe te springen. Als je dit met je hele hart doet, kan het heus wel eens verkeerd uitpakken, maar het brengt je altijd iets. Waag de sprong en je zult geen spijt krijgen, ook al is het anders gelopen dan bedacht. Alle ervaringen die ze opdoet in het leven gebruikte ze in haar werk. Ervaringen van verlies en overlijden geven meer vertrouwen aan degene die je bijstaat. Alle ervaringen, de opvoeding, het soefisme, zijn aan elkaar gekoppeld in het leven.
Nog een motto dat zij noemt komt uit het zoroastrisme: het zuiver denken, spreken en handelen. Dit maakt ons tot verantwoordelijke mensen. Je kunt niet zomaar iets doen.

Monika is Internationaal hoofd van de Universele Eredienst geweest. Zij is hiervoor gevraagd door Nawab Pasnak. Als haar iets gevraagd wordt waarvan ze denkt dat ze dit kan dan doet ze dit. Ze voelde vertrouwen. Gaandeweg heeft ze ervaren dat er gigantisch veel gevraagd wordt aan overleg. Dat past haar niet helemaal, ze wil met de poten in de modder en op de werkvloer bezig zijn. Voor het werk rondom de Universele Eredienst in Nederland wil zij zich volledig inzetten. Internationaal is het werk goed overgedragen. Zij vindt het goed dat in ISM steeds meer internationaal gewerkt wordt. Er waren veel taken ingevuld door Nederlanders. Doordat haar aandacht steeds meer nodig is voor haar kleinkinderen en haar oudere ouders heeft ze gekozen om zich te richten op activiteiten in eigen land.

Laatste vraag: "Wat is de zin van het leven?"

"Ik denk dat we ervoor gekozen hebben om hier te zijn. De zin van het leven voor mij is dat ik moet proberen om de wereld een stukje mooier te maken. Dat we iets toevoegen van onze kwaliteit, dat waar we sterk in zijn."

Ithaka

Als je de tocht aanvaardt naar Ithaka
wens dat de weg dan lang mag zijn,
vol avonturen, vol ervaringen.
De Cyclopen en de Laistrygonen,
de woedende Poseidon behoef je niet te vrezen,
hen zul je niet ontmoeten op je weg
wanneer je denken hoog blijft – en verfijnd
de emotie die je hart en lijf beroert.
De Cyclopen en de Laistrygonen,
de woedende Poseidon zul je niet treffen
wanneer je ze niet in eigen geest meedraagt,
wanneer je geest hun niet gestalte voor je geeft.

Wens dat de weg dan lang mag zijn.
Dat er veel zomermorgens zullen komen
waarop je, met grote vreugde en genot
zult binnenvaren in onbekende havens,
pleisteren in Phoenicische handelssteden
om daar aantrekkelijke dingen aan te schaffen
van parelmoer, koraal, barnsteen en ebbehout,
ook opwindende geurstoffen van alle soorten,
opwindende geurstoffen zoveel je krijgen kunt;
dat je talrijke steden in Egypte aan zult doen
om veel, heel veel te leren van de wijzen.

Houd Ithaka wel altijd in gedachten.
Daar aan te komen is je doel.
Maar overhaast je reis in geen geval.
't Is beter dat die vele jaren duurt,
zodat je als oude man pas bij het eiland
het anker uitwerpt, rijk aan wat je onderweg verwierf,
zonder te hopen dat Ithaka je rijkdom schenken zal.
Ithaka gaf je de mooie reis.
Was het er niet, dan was je nooit vertrokken,
verder heeft het je niets te bieden meer.

En vind je het er wat pover, Ithaka bedroog je niet.
Zo wijs geworden, met zoveel ervaring, zul je al
begrepen hebben wat Ithaka's beduiden.

Konstantinos Kavafis (1863 - 1933)

Vertaling uit het Grieks: Hans Warren en Mario Molengraaf

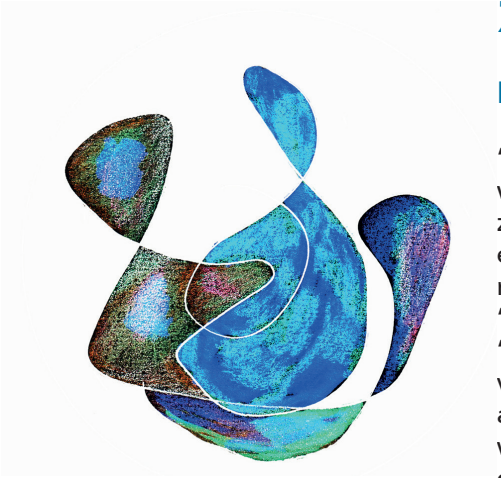

Zijn we in evenwicht?

Nawab Pasnak

Dit artikel is overgenomen uit de blog Inner Call van Nawab Pasnak, de leider van de Internationale Soefi Beweging, waar het gepubliceerd is op 9 mei 2020.

"De essentie van de Boodschap van vandaag is evenwicht", schrijft Hazrat Inayat Khan in de Gamakas in zijn boek *Nirtan*. Ongetwijfeld zullen velen dat met een gevoel van opluchting lezen, en misschien zelfs met enige zelfvoldaanheid en zelfgenoegzaamheid. "Heel goed", kunnen zulke mensen wellicht denken, "er zijn geen extremen nodig, dit is de perfecte weg voor mij! *Business as usual*, dan leef ik de Boodschap al. Dank je, Moersjid, voor de bevestiging." Maar als we het thema uitdiepen, en ons afvragen: "Wat is het dat in evenwicht moet worden gebracht? En hoe kunnen we weten of we goed in balans zijn?", zitten we misschien verlegen om het goede antwoord.
Er is natuurlijk de les van het vinden van de juiste verhouding van wat we in de wereld doen – genoeg gevarieerde voedingsstoffen in ons voedsel, genoeg activiteit en genoeg rust, genoeg frisse lucht en zonneschijn om onszelf gezond te houden, en ga zo maar door. Maar er is ook de balans tussen het uiterlijke en het innerlijke leven. Aangezien het innerlijke leven bij veel mensen niet goed bekend is, kan het moeilijk zijn om te herkennen of we in deze zin in balans zijn.

De soefi Sheik Abu Saeed Abil Khair die rond 1000 in Perzië leefde schreef dit korte gedicht dat onomwonden ingaat op deze kwestie:

De vermogens die je hebt, zijn er
om door deze vlooienmarkt heen te kijken
om die niet tot jouw koninkrijk te maken.
Zoek voldoening in de afzondering van je hart.
Spoedig zal er niets anders dan afzondering zijn.
Wat dan, als je daar niet je hart vindt?

Hij verwijst naar het uiterlijke leven, de wereld om ons heen, als een rommelmarkt, of met andere woorden, een verslonsde plek waar goederen van weinig waarde, vaak tweedehands en versleten, worden geruild. Als we onze vermogens gebruiken, waarschuwt hij ons, om van de vlooienmarkt ons koninkrijk te maken, hebben we ze misbruikt; we hebben gemist waar het om gaat, en we staan voor een moeilijke toekomst.
Vroeg of laat, maar in ieder geval te vroeg voor ons, zullen we de markt verlaten en de eenzaamheid tegemoet gaan. Als ons hart dan nog gefixeerd is op de smakeloze dingen van de wereld, hoe kunnen we dan gelukkig zijn waar we naartoe gaan? Degene die tevredenheid in zijn

eigen hart heeft gevonden, zal echter onder alle omstandigheden tevreden zijn.
Vanuit dat oogpunt zou evenwicht kunnen zijn: ons leven in de wereld leven zoals het geleefd moet worden, voldoen aan alles wat van ons gevraagd wordt, maar altijd de tevredenheid bewaken die in de stilte van het hart te vinden is. En als we die tevredenheid niet voelen, dan hebben we nog niet het evenwicht gevonden dat de essentie van de Boodschap is.

De waarde van het Pinksterfeest

Sitara Rosdorff

Wat is het toch, dat een glimlach zo veel kan betekenen? Dat je iemand bij een verjaardag geluk wenst? Dat je na een teleurstelling iemand een schouderklopje geeft en zegt: "Ik hoop, dat je hier gauw weer overheen komt." Wij wensen zo graag het goede, het harmonieuze, het gelukkige aan iemand toe.

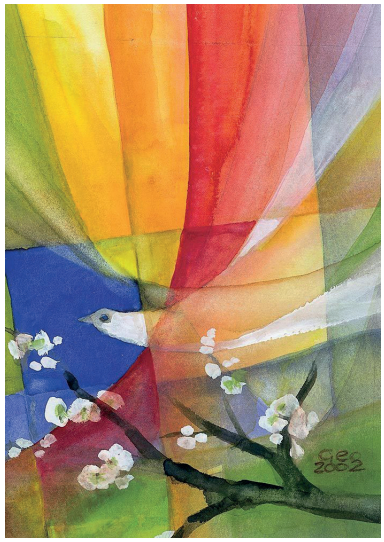

Het Pinksterfeest werd volgens de gegevens in de Bijbel gehouden aan het begin van de nieuwe oogst. Vrij vertaald staat over dat moment in Handelingen 2: "Toen zij daar zaten, bemerkten zij een geraas van hoog uit de lucht, alsof er een hevige wind opstak en het vulde heel het huis waar zij waren. Plotseling werden zij verlicht met vurige tongen, die zich verspreidden en zich op ieder van hen neerzetten. Zij raakten allen vol van de heilige Geest en begonnen te spreken in vreemde talen, zoals de Geest hun ingaf."

De religieuze geschriften zijn gesluierd met vele sluiers. Heel voorzichtig kunnen enkele van deze bedekkingen worden opgetild. Twaalf apostelen, leerlingen van de Meester, waren in harmonie bijeen. Twaalf. Alle richtingen van het bestaan, volgens astrologische gegevens, waren onderling in harmonie. Dat zij in een tempelgebouw waren, betekent devotie, de toewijding aan hun profeet en het gericht zijn op het goddelijke. Plotseling, door middel van een sterke bries van de wind, die ook door het huis waaide waarin zij zaten, raakten zij in extase. Gedurende deze vervoering ontstond het begrip van de onvoorwaardelijke eenheid met God en met alle

schepselen. Bevlogen spraken zij met elkaar in deze onverwacht ontstane blijdschap. Zij wisten, dat zij verbonden waren in God en met hun meester, in een volmaakt evenwicht. Hun gezichten werden verlicht. Met elkaar spraken zij in termen die de toevallige omstanders niet konden begrijpen. Het leken uitingen in vreemde talen.
Onder elkaar spraken zij blij en vol liefde. Omstanders zeiden:"Zij zijn dronken!" Het antwoord van Petrus was: "Het kan niet, want het is nog vroeg in de morgen." In herinnering aan hun geliefde meester erkenden de leerlingen Hem ten volle en samen ontvingen zij het Licht van God. In hun geestdrift herhaalden zij zijn woorden. Het bewustzijn van de Eenheid van de gehele schepping was tot ontplooiing gekomen in de harten van de leerlingen.

Het gebed in het hart van de soefi is: "Gij zijt mijn leven en mijn Licht, Rasoel, ontwaak in mijn hart." Het profeetschap is eeuwig, het is niet zonder meer van bepaalde tijden. De Profeet is altijd weer de mens die de woorden van God spreekt. De totale overgave in het hart van de Boodschapper maakt het ontvankelijk voor de Woorden van omhoog. De Profeet is als de rieten fluit geworden, die door de Schepper gebruikt wordt. Het Licht van de Profeet is het Licht van God.

De blijdschap van het Pinksterfeest is het begrijpen dat het Licht van God alle zielen verlicht. De herinnering aan deze innerlijke grootse ervaring bestaat, soms omfloerst, in iedere mensenziel. Het is deze blijdschap, waarnaar het hart voortdurend een stil gevoel van heimwee heeft. Bij een wens tot geluk is deze herinnering in het innerlijk aanwezig en bestaat de kans om een glimp van het grote Licht te doen stralen.
Het bewustzijn van deze innerlijke vreugde straalt door in het uiterlijk van de mens. Toch brengt het bewustzijn een diep gevoelde pijn en vreugde, beide. Deze gevoelens van geestelijke dronkenschap heeft de mens in zichzelf te verwerken. Hij kan het niet uitspreken, alleen heel zachtjes fluisteren. Zij, die dezelfde innerlijke roes ervaren, begrijpen elkaar en hebben een volkomen zuivere band.

Hazrat Inayat Khan zei tegen zijn leerlingen:
"Ik ben de wijn van het heilig sacrament, mijn wezen zelf is bedwelming; zij, die uit mijn beker drinken en nuchter blijven zullen zeker verlicht worden, maar zij die mij niet verwerken kunnen, zullen buiten zichzelf gaan en blootgesteld worden aan de bespotting der wereld."

Het is het begin van de oogsttijd, het Pinksterfeest komt nog.

Ploeterende Soefi

De schrijver van deze column is een relatieve beginner op het soefipad en dat valt nog niet altijd mee! Deze keer buigt de ploeterende soefi zich over de vraag hoe de ideale Broeder- en Zusterschap eruit zou kunnen zien. Wat vindt ú?

Broederliefde

Een van de vijf pijlers van het Universeel Soefisme is de broeder- en zusterschap. En sinds ik me daarvan bewust ben, ben ik op zoek naar de betekenis daarvan in de praktijk, wat voor mij *persoonlijk* een fijne invulling zou zijn.

Ik heb zelf een broer en dat vind ik een groot goed. Niemand anders dan hij is (bijna) mijn hele leven bij me geweest, niemand weet zó goed hoe het was in dat 'nest' waar wij zijn grootgebracht en van vrijwel niemand weet ik zo zeker dat die 'tot de dood ons scheidt' bij mij betrokken zal zijn, soms op afstand, soms ook heel dichtbij. Iemand tegenover wie ik in principe helemaal open en transparant kan zijn – gezien en geaccepteerd – al lukt dat in de praktijk lang niet altijd.

Zou het niet ongelofelijk mooi zijn als we juist dát tot stand konden brengen binnen onze soefigemeenschap? Dat 'de ander' ons altijd zal blijven aanvaarden als broeder of zuster, zelfs als wat we denken, zeggen of doen hem als méns misschien niet zo aanstaat? Omdat we elkaar namelijk primair als *ziel* tegemoet treden; het licht in mij groet het licht in jou...

Laat ik beginnen met het goede nieuws. Mijn inwijder geeft hierin het goede voorbeeld, dat ik natuurlijk probeer na te volgen, zelfs al lukt me dat nog maar beperkt. Maar... dat is een veilige één-op-één-setting. In groepjes is het al veel lastiger! Bijvoorbeeld in de Hartcirkels, die vaak een onderdeel zijn van Open Soefi Dagen en de Zomerschool. Je zit er met zowel bekenden als volslagen vreemden, wat mij toch altijd vooral inspireert tot katten uit bomen kijken. Én de tijd is heel beperkt; echt de diepte in gaan wordt daardoor lastig. Ik geef me daar maar voor de helft bloot, zal ik maar zeggen.

In de klassen is het inbrengen van persoonlijke ervaringen, dilemma's, angsten, twijfels, wensen, en verlangens niet *verboden*, maar wel beperkt. Terwijl ik benieuwd ben naar de beleving van mijn medestudenten en hen graag beter wil leren kennen. Hoe kan ik immers ánders tot een echte broederschap met hen komen?
Het meest bevredigend zijn de bijeenkomsten over de 40 regels, de aanbevelingen op het gebied van gedrag en persoonlijkheidsontwikkeling die Inayat Khan heeft gegeven. Elke regel probeer je 6 weken achtereen 'mee te nemen' in de praktijk, om erover te reflecteren en de dilemma's te ervaren. Bij de bespreking is het vrijwel onmogelijk om *niet* een aantal maskers te laten vallen. Echter... eens per 6 weken anderhalf uur...
Het is een begin, maar de doorleefde broederschap die ik zelf graag zou ervaren, ligt ook hier nog niet onder handbereik. Verwacht ik er misschien gewoon te veel van? Of moet ik hier eens zelf wat meer initiatief in betonen? Broeders, zusters, als u het weet, zeg het me!

Goed en kwaad

Wali Bart Folkersma

De vraag of de mens in wezen goed is of in wezen slecht blijft altijd de moeite waard om over van gedachte te wisselen, met name omdat goed en slecht begrippen zijn die alleen dankzij elkaar kunnen bestaan. Het boek van Rutger Bregman 'De meeste mensen deugen' is een waardevolle bijdrage aan dit onderwerp.

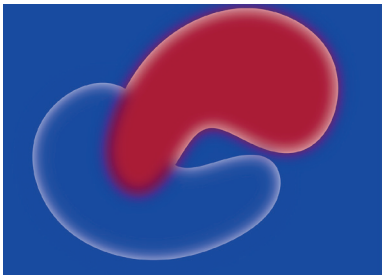

In 1961 trok een experiment van de Amerikaanse psycholoog Stanley Milgram wereldwijd aandacht. Op aandringen van de leider van dit experiment moesten mensen steeds sterkere stroomstoten toedienen aan een andere proefpersoon, buiten beeld in een andere kamer, als die foute antwoorden gaf. Hoewel men die kon horen kermen, gingen velen door met stroomstoten toedienen, tot aan dodelijke doses toe. Althans, zo leek het. In werkelijkheid was er geen stroom en het gekerm kwam van een bandrecorder. De uitslag was volgens Milgram dat 65% van de mensen bereid was een wildvreemde te elektrocuteren. Milgram presenteerde de resultaten van zijn onderzoek als verklaring voor de Holocaust: de mens is een wezen dat klakkeloos bevelen opvolgt. Zijn bevindingen maakten diepe indruk, maar later kwam er veel methodologische kritiek op. Rutger Bregman benadrukt dat de helft van de deelnemers geloofden dat de schokken niet echt waren, en dat van hen die dat wel geloofden het merendeel het experiment afbrak. Vrijwel iedereen wilde stoppen. Bevelen werden dus niet zomaar klakkeloos opgevolgd.
Waarom heeft Milgram de feiten van zijn experiment zo verdraaid? Hij wilde heel graag beroemd worden, en werd dat ook! Hij had het talent om *zijn* versie van het experiment grote bekendheid te geven. Maar, minstens zo interessant, waarom werd Milgrams interpretatie eerst zo gretig aanvaard? Omdat we er eigenlijk van overtuigd zijn dat de mens in wezen slecht is?

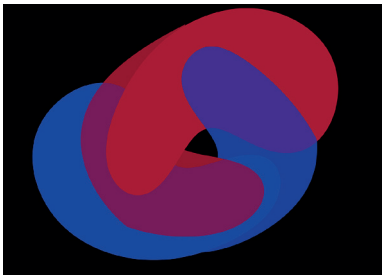

De mens is in wezen slecht

Wat maakt dat we de eeuwen door gedacht hebben dat we in wezen slecht zijn, oftewel geboren zondaars. De verklaring van Bregman is eenvoudig: *gemakzucht*. Je kunt je dan neerleggen bij het 'feit' dat haat en egoïsme nu eenmaal tot de menselijke natuur behoren. Als je stelt dat de mens in wezen goed is, dan moet je kunnen verklaren waarom het kwaad bestaat en heb je bovendien de plicht om in actie te komen, bijvoorbeeld tegen een dubieuze autoriteit.
Dit zijn constateringen zonder religieuze achtergrond. Maar hoe staat het met een belangrijke stroming als het christendom, die eeuwenlang de westerse cultuur gekleurd heeft? Je zou daarvan verwachten dat een liefdevolle God mensen heeft geschapen, die in wezen goed zijn. Maar dit pakte anders uit.

Het vroege christendom was bijzonder veelkleurig. In de loop van de tweede eeuw kwam er echter behoefte aan eenheid, een behoefte die de wereldse macht ook had. Bij het concilie van Nicea (325) werd, in overeenstemming met de heersende theologie van die dagen, het dogma van de verzoening – Jezus Christus is aan het kruis gestorven voor onze zonden – tot *grondslag* van het christendom uitgeroepen. Bij dit dogma is de mens in wezen slecht en kan alleen uit genade met God verzoend worden. De mens, goed geschapen door God, was door en door slecht geworden door de *erfzonde*: het, door God verboden, eten van de boom van kennis van goed en kwaad door Adam en Eva, maakte ook hun nageslacht zondig.[1]
Als de mens niet geloofde in de zoendood van Christus kwam hij voor eeuwig in de hel, want ondanks de 'geërfde zonde' is alles zijn *eigen* schuld![2]
De vraag die bij velen op zal komen is hoe dit dogma 17 eeuwen stand heeft kunnen houden. Met name de kern, dat Christus voor onze zonden is gestorven, is een moeilijk te begrijpen punt: *je bent toch zelf verantwoordelijk voor je daden!*

Een antwoord vond ik bij de remonstrantse hoogleraar Heering (1879-1955).[3] In het plaatsvervangend lijden geeft Jezus zijn leven voor de ander, wat de hoogste vorm van liefde is. En er is een Vader die uit liefde voor de mensheid zijn Zoon opoffert, of om het menselijk uit te drukken: God staat het liefste af wat Hij heeft, alhoewel Hij weet dat zijn Zoon vervolgd en gedood zal worden.[3] *Deze uitermate liefdevolle en opofferende houding van God en Christus is waarschijnlijk de reden dat dit dogma zich eeuwenlang heeft kunnen handhaven.*
Gods liefde is het belangrijkste wat je in je leven kunt ervaren, dus dit aspect is heel positief. Maar aan de andere kant leidt (extreem) zondebesef niet zelden tot depressies, zoals psycholoog en ervaringsdeskundige Aleid Schilder beschrijft in haar boek 'Hulpeloos maar schuldig'. 'Onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad' (zoals de Heidelberger catechismus het uitdrukt), maakt de mens *schuldig*. Deze onbekwaamheid sluit hem bovendien af voor de goddelijke genade, maakt hem *hulpeloos*. Kortom, het menselijk tekort wordt niet geaccepteerd.[2]
Een persoonlijke noot hierbij: het accepteren dat de mens nu eenmaal tekorten heeft, heeft mij daadwerkelijk heen geholpen over mijn angst voor de hel, die ik had opgedaan tijdens mijn gereformeerde kinderjaren.

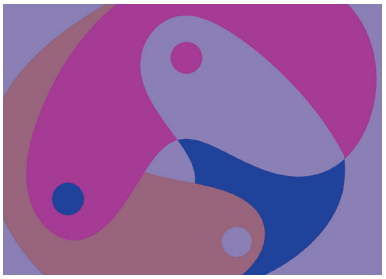

De mens is in wezen goddelijk

In de traditionele kerken (RK, PKN) wordt nog steeds beleden dat Christus voor onze zonden gestorven is, maar begrippen als erfzonde en uitverkiezing (predestinatie)[4] leven daar niet meer. Dit is wel het geval in de orthodoxe kerken en de orthodoxe stromingen in de traditionele kerken.
Maar er is ook een andere belangrijke stroming in het christendom: het gnosticisme, die er een andere opvatting op na houdt. Men mag op grond van de historische vondsten met goede redenen veronderstellen dat de gnostiek wel eens het oorspronkelijke christendom zou kunnen zijn, en het geloof in de kerkelijke verzoeningsleer een latere zienswijze.
De gnostici luisterden meer naar hun innerlijke stem dan naar de kerk, waardoor ze zich

moeilijk konden verenigen met haar gezag. De kerk (nauw verbonden met de wereldlijke macht) kon dat niet tolereren en heeft hen vervolgd. Toch leefde het gnosticisme voort. De teruggevonden Nag Hammadi-geschriften van gnostici uit de eerste eeuwen tonen verwantschap met de Katharen uit de twaalfde en dertiende eeuw, waardoor een ononderbroken continuïteit mag aangenomen worden. De Katharen werden te vuur en te zwaard bestreden, waardoor een einde kwam aan de gnostische traditie.
De gnostiek biedt de mens een weg om zich met zijn innerlijke goddelijke vonk te verbinden. Wie dat doet, beschikt over gnosis, dat wil zeggen kennis. Kenmerkend voor de gnostiek is ook dat in hun geschriften de slang in het paradijs *gnosis* (kennis van goed en kwaad) brengt, en niet, zoals in de bijbel, de zonde introduceert.

Het (gnostische) evangelie van Thomas – niet geselecteerd voor de bijbel omdat het niet strookte met de heersende theologie in de 4e eeuw – geeft hierover een aantal uitspraken van Jezus. Volgens het evangelie van Thomas is *ieder* mens, net als Jezus, drager van de godsvonk.[5] Dit blijkt onder meer uit de volgende logia (uitspraken):
"Jezus zei: Het Koninkrijk [Gods] is *binnenin* jullie en buiten jullie." (logion 3)
"Jezus zei: Wie uit mijn mond drinkt, zal worden als ik en ikzelf zal worden als hij; en het verborgene zal hem worden geopenbaard." (logion 108)

Je in verbinding stellen met je godsvonk brengt je uiteindelijk bij je *werkelijke ik*, waar velen in deze tijd naar op zoek zijn. *Voor het christendom betekent dit teruggang naar zijn oorsprong*, naar de grondslag van het gnosticisme, naar het *goddelijke* in de mens.

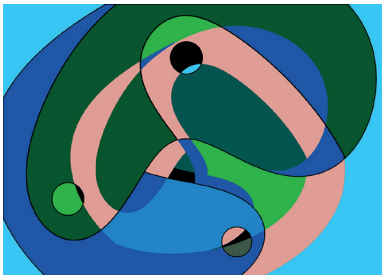

Kruisiging: het lijden van anderen verlichten

Als de mens Jezus geleden heeft aan het kruis, en we hem niet beschouwen als drager van zonde van de mensheid, kunnen we zijn lijden dan anders interpreteren? Hij is mijns inziens *de verlichte mens* die zijn kruisdood onderging om meer nog in staat te zijn *het lijden van anderen te verlichten*, een gedachte die ik ontleen aan een lezing van Talewar Dussaq, een leerling van Inayat Khan. Hij vertelt dat Inayat Khan drie maanden lang ontzettende pijnen leed, en beschrijft de volgende dialoog daarover:
" 'Moersjid, (...), ik weet dat het in uw macht ligt om boven pijn uit te stijgen, dus waarom moet u door dit vreselijke lijden heengaan?' Moersjid vertelde me hoe dankbaar hij was, dat deze beproeving voorbij was en hij beantwoordde mijn vraag door te zeggen: 'Als Moersjid geen pijn verduurde, hoe kan Moersjid dan helpen en medegevoel hebben met al de pijn waar menselijke wezens doorheen moeten gaan?'"[6]

Inayat Khan plaatst de begrippen plaatsvervanging, genade, slecht en goed in het juiste perspectief.
Wat betreft plaatsvervanging:

> "We moeten niet afhangen van een ander om gered te worden. Onze ziel is dezelfde als de ziel van de Profeet, de Pir, de Meester. We moeten niet zeggen: 'Ik kan niet als zij zijn', onze ziel is hetzelfde."[7]

Wat betreft genade: dat is onvoorwaardelijke liefde:

> "Als je naar Gods genade kijkt zijn er geen verdiensten en geen tekortschieten. Er is maar één ding, en dat is liefde. Liefde staat boven de wet.
> Sommige mensen denken dat ze naar de hel gaan, gegeseld en gemarteld en in het vuur worden gegooid. Maar als je kijkt naar de genade van God, vergeet je dit alles, en is er maar een ding, en dat is liefde."[8]

Het kwaad (de zonde) is iets wat volgens bepaalde kerkelijke leerstellingen geen bestaansrecht heeft, het hoort er niet te zijn. Maar het kwade – dat net als het goede ook van God komt – heeft integendeel een functie, nodig voor bewustwording van het goede, nodig voor volmaaktheid:

> "God kan niet tegelijkertijd goed en volmaakt zijn, goed en slecht zijn voor volmaaktheid beide nodig."[9]

Alles is Eén, alles hangt met alles samen, goed en kwaad kunnen niet zonder elkaar, in iets kwaads zit altijd iets goeds en omgekeerd. Alles – behalve God – is dus relatief:
"De mens is niet geschapen om zo geestelijk te zijn als een engel, noch om zo materialistisch te zijn als een dier; en als hij de gulden middenweg bewandelt, zal hij zeker het pad betreden, dat recht naar het doel gaat."[10]

Tenslotte geeft de volgende uitspraak de (vreugdevolle) weg aan die we, bewust of onbewust, volgen:
"Het allerbelangrijkste in het leven is het reizen naar de volmaaktheid. Als de mens volmaakt geboren was, zou er geen vreugde in het leven zijn."[10]

Een hoopvolle conclusie is mogelijk. Ten tijde van Milgrams experimenten onderschreef men het kwade in de mens klakkeloos, door het sterke stempel dat het (orthodoxe) christendom op de westerse cultuur had gedrukt. Nu er steeds meer oog is voor andere tradities, zoals het gnosticisme en soefisme, onderstreept het succes van Bregmans boek dat de mens meer deugt dan die lange tijd van zichzelf gedacht heeft.

1 C.J. den Heyer, *Van Jezus naar Christendom*, 2003, hfdst. 15
2 Aleid Schilder, Hulpeloos maar schuldig, 2014, hfdst. 7
3 G.J. Heering, G*eloof en openbaring*,1950, hfdst. III
4 Uitverkiezingsleer: Gods onwrikbare keuze, genomen vóór de schepping van de mens, of bepaalde mensen gered worden (weinigen) of verloren gaan (velen).
5 Bram Moerland, *Schatgraven in Thomas*, 2007, 23-72, 80, 326
6 Shireen Smit-Kerbert, '*Herinneringen aan Hazrat Inayat Khan*', no 55
7 Hazrat Inayat Khan, *Supplementary Papers, Metaphysics IV*
8 Hazrat Inayat Khan, *Sufi Message VII*, 260
9 Hazrat Inayat Khan, *Vadan, Chala's*
10 Hazrat Inayat Khan, *Aforismen*

Alle cursiveringen zijn van de auteur.

Het godsideaal

Hidayat Inayat-Khan

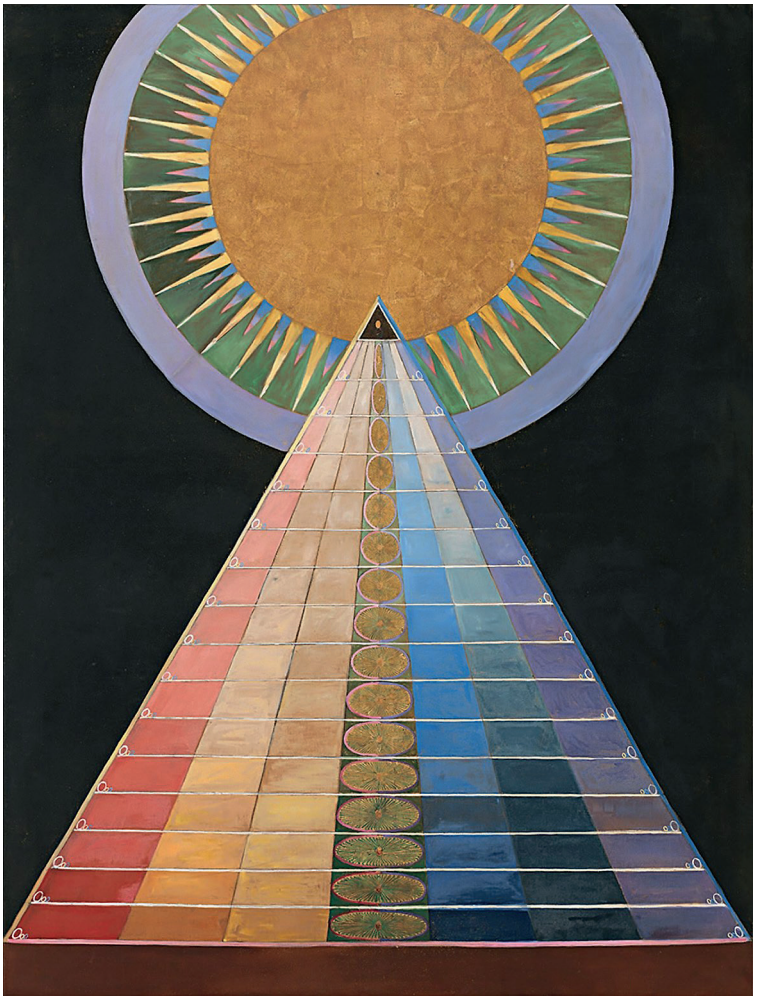

Het ligt in de natuur van de mens om te proberen te ontdekken wat er achter de sluier van het universum verborgen is. Dit verklaart waarom de mens de neiging heeft om hoger en hoger te reiken, in welke richting men ook streeft, hetzij materieel, hetzij geestelijk. Daarom is het zoeken naar God, bewust of onbewust, het natuurlijke gevolg van ons verlangen hogere sferen te ervaren. In dit verband verwachten we hulp van een goddelijke leiding, die de verschillende opvattingen omtrent de bron van de schepping weergeeft.

Er zijn diverse opvattingen omtrent God geweest in de verschillende perioden van de geschiedenis. De vele uitleggingen van deze opvattingen werden op even zovele wijzen door de aanbidders van afgoden geformuleerd. Zij waren de eerste pioniers van de religie, die kennelijk zochten naar tastbare, materiële voorstellingen ter verering van abstracte idealen.
Maar een meer ontwikkelde benadering tot een almachtige en aldoordringende God wordt aangenomen door hen die abstracte idealen vereren, en zodoende God daardoor begrijpelijker maken op een meer mystiek begripsniveau.

De vraag naar het bestaan van God is er duidelijk een die in ieders geest opkomt, en er zijn ogenblikken dat zelfs de meest overtuigde gelovige zijn eigen geloof in twijfel trekt. Het menselijk hart is een Akasha, een ‘accommodatie’. De mensen hebben God

in alle tijden in een of andere vorm afgebeeld, gezien door de bril van hun eigen mentaliteit. Zo heeft de Boeddha in China Chinese ogen, terwijl de Boeddha in India lijkt op een Indiase wijze.

Een mens kan zich een engel niet anders voorstellen dan in menselijke vorm, behalve dan de twee vleugels die eraan toegevoegd zijn om zo een meer hemelse verschijning te krijgen. Het is natuurlijk, dat God in verschillende menselijke vormen is afgebeeld, omdat er in feite geen volmaaktere voorstelling kan zijn dan die van de menselijke persoonlijkheid, die een gave Gods is.

De mensen hebben God 'Hij' genoemd, daarmee het machtige aspect van de godheid aanduidend. Maar ze hebben God ook 'Zij' genoemd, daarin het moederprincipe en de schoonheid van de godheid erkennend. Dit heeft tot gevolg gehad dat er door de hele geschiedenis heen een ware bloei van godsvoorstellingen is geweest. In feite waren deze vele goden en godinnen nooit anders bedoeld dan als de zichtbare voorstellingen van de eigenschappen van de ene en enige God.
Helaas heeft dit aanleiding gegeven tot vele oorlogen, die gevochten werden ter ere van een wanbegrip omtrent de alomtegenwoordige God.

Het godsideaal is zo groots en weids, dat men het nooit geheel bevatten kan. Daarom is de beste methode die de wijzen hebben geleerd, zich een eigen voorstelling van God te maken, waardoor men een begrip schept dat men in staat is vast te houden. Een mens die geen verbeeldingskracht bezit kan zich geen eigen God voorstellen en daarom blijft hij zonder. Maar als we ons God kunnen verbeelden maken we God zo voor onszelf begrijpelijk.

De mystici van alle tijden hebben aan God vele namen gegeven. Deze werden in de verschillende esoterische scholen gebruikt met het doel de gekozen eigenschappen in het eigen karakter te doen ontwaken gedurende meditatieve oefeningen. Meer nog, wanneer een van deze gekozen heilige namen van God aan een mens wordt toevertrouwd die er de waarde van beseft, dan doet die naam die eigenschap in de mens ontwaken en groeien overeenkomstig de betekenis van die heilige naam.

Door dit te doen helpen we onszelf voorwaarts op het geestelijke pad. Naarmate we verder gaan, werkt de onbeperkte God – onmerkbaar – door ons bewustzijn heen, zodat we ons bewust worden van de Goddelijke Aanwezigheid; dan hebben we de mentale hulp van onze verbeelding niet meer nodig.

Het doel van onze geboorte op aarde zou misschien kunnen zijn die volmaaktheid te vinden, die we in ons hebben. Hoe goed, vroom, vriendelijk of religieus we ook mogen zijn, als we niet het doel hebben gevonden waarvoor we geboren zijn, hebben we het doel van ons leven nog niet vervuld. Dat doel zouden we kunnen zien als de ontdekking van de Goddelijke Aanwezigheid, die de ware essentie van ons wezen is.

Deze tekst heeft Hidayat Inayat-Khan geschreven in Den Haag op 4 februari 1990
Illustratie: Hilma aft Klint: Altarbild (1915)

Een andere kijk op bewust zijn

Wali van Lohuizen

Ik ben mijn ziel
en beschik over drie machtige instrumenten:
lichaam, denken en hart.

Wali van Lohuizen is al tientallen jaren actief bezig met het gedachtegoed van Hazrat Inayat Khan. In dit artikel over bewustzijn maakt hij ons deelgenoot van zijn persoonlijke verwerking ervan. Het is oorspronkelijk geschreven voor het blad Rosa Proza en is afgestemd op een seculiere lezersschare.
Met dit artikel is zijn denkproces nog geenszins afgerond. Een volgend artikel zal gaan over het hogere bewustzijn.

De ziel als onzichtbaar licht; drager van hoger bewustzijn; mijn levenskracht, die het leven verlicht.
Daardoor leef ik mijn leven met drie machtige instrumenten die ik ter beschikking heb gekregen:
Bewustzijn van mijn fysieke zelf: het lichaam (inclusief het brein),
Bewustzijn van mijn denkwereld (met het brein voor de uitvoerende techniek), en
Bewustzijn van mijn gevoelsleven, mijn voelend hart.

Wie ben ik, als mens?

Al sinds mensenheugenis wordt de vraag gesteld: *wie ben ik?* Ik ben een mens, dat complete wezen waarin alles met alles klopt, waarin alle processen haarfijn op elkaar zijn afgestemd, efficiënt functionerend; fysiek, mentaal, gevoelend, emotioneel, bezield – tenzij er storingen optreden... En ook daarin is voorzien door 'balansmiddelen': het genezingsproces op verschillende niveaus.

Dat complete wezen dat ik ben, is uitgerust met bewustzijn. Het gaat erom bewust te zijn. Ik ben wat ik denk of voel te zijn. Ik ben mijn bewustzijn.

'Ik ben mijn lichaam'

Gangbaar is de opvatting *'Ik ben mijn lichaam',* dat is het wat mijn leven leidt. Mijn lichaam is hetgene waar ik me het meest bewust van ben. Dat is wat ik onderliggend besef. Ik leef, beweeg en ben daarin. Meerdere keren per dag ben ik dat lijf, leuk of zo vaak lastig. Maar ook langer, soms duurt het tientallen jaren, of je hele leven. Het is mijn fysieke bewustzijn. Mijn ik?

'Ik ben mijn denken'

Vaak speelt er naast het lichaamsbewuste ook een sterk ander besef, namelijk *'Ik ben mijn denken'*; ik verkeer in mijn denkwereld, dat ben ik. Of ik besef dat het hoog tijd wordt dit deel van mij aan te spreken, bijvoorbeeld wanneer er in mijn lichaam of gevoel een signaal opkomt dat tot bezinning oproept. Soms komt dat moment pas na jaren. Of ik kom niet los van de stroom aan gedachten, herinneringen, vastgelopen patronen; dan ligt volledige identificatie met mijn gedachten op de loer.

'Ik ben mijn gevoel'

Bijvoorbeeld na zo'n periode van (te veel) denken, of zelfs er middenin, kan er een ogenblik komen dat ik merk: Oh, ben ik vergeten een hart te zijn! De klop van het innerlijk blijkt vastgeraakt. Nu roept het me aan; *'Ik ben mijn gevoel'*, ik ben mijn emoties, mijn hart, mijn hele gevoelswereld. Of sterker nog, ik ben niets anders dan emotie; denken en lichaamstaal zijn even stom en doof.

De roep van het grotere bewustzijn

Zo gaat het zo vaak in het leven, telkens weer door; soms subtiel, soms ruw. Met een gebrek aan evenwicht. Tot de wekker gaat van *een groter bewustzijn*, van iets wat lichaam, denken en voelen *overstijgt*. Maar dat blijkt nog niet zo makkelijk te verstaan, want elk van de drie eerder genoemde –lichaam, denken en gevoel – lijkt een eigen taal te gebruiken, vanuit een besef van eigenheid, vanuit een apart bewustzijn dus. Lichaam, denken en gevoel zijn zich in de eerste plaats van zichzélf bewust. En hoe sterker dat is, des te eigener is mijn bewustzijn, des te beperkter mijn leven.

'Lichaam, denken en gevoel lijken een eigen taal te gebruiken.'

Spreekt dat besef ook in de wil?

Als lichaam, denken en gevoel elk hun eigen bewustzijn hebben, hebben ze dan ook hun eigen wil? Is er sprake van *de wil in meervoud*? Is de wil een functie van het denken? Ja, maar is dat *de* wil? Nee, want ook het hart en ook het lichaam spreken vanuit een eigen bewustzijn, dus ook met een eigen wil. Ingewikkeld. We hebben daar altijd weer last van. Bijvoorbeeld: mijn lichaam is moe, mijn gedachten willen actie, mijn hart twijfelt, er ontstaat een strijd. Wanneer ze bereid zijn naar elkaar te luisteren en in te schikken noem ik dat de levenskracht, die daarmee evenwicht teweegbrengt – de verbindende kracht van de ziel. Dat brengt het gemoed voldoening: 'Dat heb ik toch maar laten gebeuren.´

De verbindende kracht van de ziel

Hoe meer de afzonderlijke wilskrachten een eenheid vormen, des te hoger kan de ziel doorwerken. De samenwerking brengt als het ware fysieke verschijnselen samen met die uit de gevoels- en denkwerelden en bundelt ze tot een onderliggende energiestroom – bewust *zijn*. Het gemoed wordt belicht vanuit de ziel, waarbij de ziel wordt begrepen als een innerlijk weten, de wijsheid vanuit een groter bewustzijn. Als dat gemoed een constante wordt, vormt zich een onderliggende levenshouding, het durende bewustzijn. De toestand van waaruit ik bewust kan zijn in denken, voelen, doen en zijn. Dat klinkt interessant maar voor sommigen wellicht ook kil, alsof de mens buitenspel staat. Nee, integendeel. Dergelijke processen komen voort uit het hart; ze uiten zich in sympathie en blijdschap. Het is de stille wens tot harmonie. Daarmee word ik zeker, vredig, mezelf, bron van geluk die uitstraalt naar mijn omgeving. Mijn bijdrage aan het samen-zijn.

Je leven een kunstwerk

Het bundelen van de krachten en energieën van lichaam, denken en hart is een hele kunst, elke keer weer. Maar het is zeker een zinnige bezigheid om geleidelijk je leven tot kunstwerk te maken. Een kunstwerk om je hele leven aan te besteden, je geluk te bouwen, zin te geven aan je menszijn. Een werk waar je altijd mee door kunt gaan, ook als je denkt dat je leven voltooid is. Een houding die zin geeft aan je leven, waardoor je er zowaar zin in krijgt. Een uitnodigend perspectief – maar niet gemakkelijk.

Bouwen aan bewustzijn is een activiteit; een werkwoord meer dan een zelfstandig naamwoord. Het is een voortdurend balanceren tussen al die krachten: eraan werken, ze leren hanteren, ze managen. *Managing consciousness*. Een proces tot een groter of zelfs hoger bewustzijn, tot een andere dimensie. Een prachtig denkbeeld om aan te pakken, een privilege dat ons als mens gegeven is. Bewust zijn omtrent het bewustzijn.

Wie staat er aan het roer?

'Is er misschien een verborgen stuurman?'

De grote vraag is wie of wat die taak aankan. De hersenen? Nee, al wordt dat door veel wetenschappers dus nog altijd gezegd. De mens is een elektro-neurologisch-fysiologisch proces, zegt de wereld van de strikte wetenschap, zelfsturend. Het bewustzijn is er het gevolg van. Maar die opvatting wankelt. Wie of wat dan? Niet het lichaam, noch het denken, zeker niet het gevoel. Want elk ervan is autonoom. Wie of wat is het die de koers bepaalt, voorzien van ingebouwd kompas en zeekaart? De sterren hebben we afgeschaft. De kapitein is doodverklaard, op gezag van een beroemde denker die zich gek gedacht heeft (Nietzsche). Maar wie kan die taak dan wel aan? Wie heeft de zeekaart? Is er toch misschien een verborgen stuurman? Ja, er is er één beschikbaar, een ingebouwde stuurman zomaar present, in elk mens aanwezig. Bedoel ik het geweten? Nee... diens gezag is ondermijnd door het uitvallen van het hogere bewustzijn, de kapitein. Toch blijft hij de hoop in deze best bange tijden. Je eigen stuurman is de lichtbaak, mits die in verbinding staat met – en gevoed wordt door – de nu zwijgende kapitein, verbonden met het hogere bewustzijn, het stilzwijgende al-weten.

Een andere kijk op het bewustzijn

Mijn hoop ligt in een zoektocht naar het bestaan van dat hogere bewustzijn. Op allerlei plaatsen en door bijzondere denkers wordt er gewerkt om een andere kijk op het bewustzijn te ontwikkelen. Dat is niet nieuw overigens; die werkelijkheid wordt al duizenden jaren beleden en toegepast door de mensheid. Een groter bewustzijn, van mensen samen, of in een universele religie, of in een overkoepelende filosofie van denken en daad. Of een hoger of zelfs kosmisch bewustzijn dat de geschiedenis stuurt. En dat de mens inspirerend meeneemt, waarin hij,

in een hoger bewustzijn gevat, meegaat vanuit een ingeboren intuïtieve verbondenheid. Op het vlak van het individu is dat in mijn betoog wat ik mijn identiteit noem, mijn ziel. Misschien kunnen we dat de loods noemen: een hoger, dieper liggend besef, dat in hoge nood het stuur overneemt, *in nauticis* zelfs de kapitein terzijde stelt. En wie is die loods? Ik waag een poging.

Zielsbewustzijn als sturende verbinding

We zijn terug bij het motto direct onder de kop van dit artikel, 'ik ben mijn ziel'. Het zielsbewustzijn dat de sturende verbinding vormt, telkens weer, tussen en in de afzonderlijke bewustzijns van lichaam, denken en hart. Zij is de stuurman/vrouw die het schip koerst vanuit het grote, verruimde, hogere bewustzijn – dat ik God blijf noemen. Soms in directe verbinding, vaak door een geest van leiding, gespiegeld in het bewustzijn van de ziel. Een levende, persoonlijk ervaren verwantschap, als de druppel in de zee, de één bestaat niet zonder de ander.

'De ziel is onze levenskracht.'

De ziel is onze levenskracht, doorwerkend in het hele leven van elk mens – of je dat beseft of niet, bewust ervaren of ongemerkt. Iedereen heeft het wel eens meegemaakt, gewoon in het leven: het zogenoemde *eureka*-moment, een flits van opklarend licht. Een bijzonder moment van helderheid – onverklaarbaar. Je bent bijvoorbeeld bij het schilderen vastgeraakt in je concept, of je zit in een verstikkende emotie; in een mislukte uitvinding, in een verknoopte theorie-analyse, in een recital waar je het werkelijke hoe van de melodie bent kwijtgeraakt, je zeggingskracht bent verloren. Hoe verder? Geen weg staat meer open. Dan kan het gebeuren dat de zon opeens in volle straling doorbreekt: je blijkt te weten wat je niet (meer) wist. De vaak conflicterende energieën van lichaam, denken en hart verenigen zich in een zelfvlietende stroom van geluk. Een *flow* die alle krachten bundelt. Een onverklaarde ingreep door hoger bewustzijn in jou.

Het volgende gebeurde mij eens bij een concert. De muziek raakte me in hart en ziel. Het slotakkoord klonk en duurde door, eerst in dat ene moment van opgekropte stilte, vervolgens brekend in het onvermijdelijke applaus. Wat later rees het opnieuw omhoog, tot een besef in hart en ziel dat de klanken nog steeds voortduurden, ongehoord; in een diep ervaren, in mijn gemoed gezaaid. Ik wist mezelf anders, echter, authentiek.

Met dank aan het gedachtegoed van Inayat Khan, gereflecteerd in de slotbede uit het Saum-gebed:

Trek ons nader tot U, ieder ogenblik van ons leven,
tot zich in ons weerspiegelen mogen
Uw genade, Uw heerlijkheid, Uw wijsheid, Uw vreugde en Uw vrede

Over boeken

De wolk van niet-weten, onbekende auteur, Uitgeverij Karnak 1994, € 24,90, 160 pagina's, ISBN 9789063501204.

Voor liefhebbers van christelijke mystiek is dit boek uit de 2e helft van de 14e eeuw, op de kaft 'Hoogtepunt van de mystieke literatuur' genoemd, een veel toegankelijker tekst dan bijvoorbeeld de preken van Meister Eckhart (overleden in 1327). In 75 korte hoofdstukjes legt de anonieme schrijver uit hoe de jonge leerling tot wie hij zich richt, zo dicht bij God kan komen als maar mogelijk is, namelijk binnen een 'wolk van niet-weten'. Alleen binnen die wolk kun je God kennen en ervaren, terwijl Hij tegelijkertijd verborgen blijft, zo wordt een aantal malen verklaard. Maar voordat je zover bent, dienen er valkuilen vermeden te worden, dient de geest gezuiverd te worden en moet bovenal álles wat je maar in je hebt, gericht te zijn op de Liefde van God – en dus niet op al wat aards is.
Behalve de mystieke tekst zelf is vooral de 34 pagina's tellende inleiding interessant. Deze is in de jaren '70 geschreven door André Zegveld, katholiek geestelijke en auteur. Hij legt met name uit wat er onder 'mystiek' verstaan wordt en dat doet hij op meesterlijke wijze. Treffend is bijvoorbeeld de zinsnede dat "in ieder mensenleven de aanzet [tot mystiek] reeds ligt besloten, en [dat] daarvoor de grenzen van het bestaan niet overschreden maar juist erkend dienen te worden." God, zo benadrukt hij, bevindt Zich "niet in de hemel, niet aan de overkant van de zee, niet in de onderwereld, maar heel nabij, in de mond en in het hart."
Een paar bladzijden verder legt hij uit: "[...] dat wij Hem niet overal ontmoeten, ligt niet zozeer aan Hem – als zou Hij zich 'ergens' verbergen, noch aan de werkelijkheid – als zou deze Hem wel hier en niet daar verhullen, maar aan onszelf, aan onze verstopte zintuigen en stijve harten [...]."
Zelf vond ik in de inleiding veel meer herkenning en ook positiviteit – 'Dit ligt ook binnen míjn bereik!' – dan in de eigenlijke tekst, die – logischerwijs, gezien het tijdperk van ontstaan – erg christelijk is; er ligt bijvoorbeeld veel nadruk op de rol van de 'genade Gods' en op de nietigheid en zondigheid van de mens. Maar alleen al door die uitstekende inleiding is dit boek m.i. de moeite van het lezen waard voor eenieder die 'mystiek' nog eens heel duidelijk uitgelegd wil krijgen. In die inleiding is eigenlijk geen sprake van 'christelijke mystiek', wat volgens mij uiteindelijk ook niet bestaat, maar van 'mystiek', punt. En dat kan soefi's zeker aanspreken. Daarom is het fijn dat dit boek onlangs opnieuw is uitgebracht in een derde druk.
Ellen de Vries

De essentie van Dõgen, Michel Dijkstra, Uitgeverij ISW 2020, €17,50, paperback, 239 pagina's, ISBN 9789492538956
In deze prachtige bloemlezing uit de belangrijke werken van zenmeester Dõgen wordt diens gedachtegoed door Michel Dijkstra helder toegelicht. Het centrale thema is de verhouding tussen 'zelf 'en 'ander'. Dit krijgt door zijn aanpak telkens een andere invalshoek, waarbij het uiteindelijke doel is: het openen van het 'dharma-oog' waardoor je non-dualiteit kunt realiseren, maar ook op een non-duale manier met de tegenstellingen in de wereld om leert gaan. Een boek voor liefhebbers die meer willen weten over Dõgens 'niet-twee' in hun interactie met anderen.

Zien wat blijft. Mythen in werk en woord, Joop Mijsbergen en Ankie Hettema-Pieters, Uitgeverij de Morgenster 2020, €19,50, 120 pagina's, geïllustreerd, ISBN 9789077944196
Verrassend hoe in dit boek een echte ontmoeting wordt gecreëerd tussen de zeggingskracht van de besproken mythen en de ontvanger/lezer hiervan. De bijzondere expressie die van de afbeeldingen uitgaat versterkt niet alleen de boodschap van de mythen, maar verhoogt ook de ontvankelijkheid hiervoor. Een knap staaltje van creatieve samenwerking tussen de schrijver en de illustrator van dit boek.

De kracht van rust, Mirjam van der Vegt, Uitgeverij ten Have 2020, €20,99, 208 pagina's , ISBN 9789025909024
Acht tegendraadse lessen die je laten inzien wat rust nemen doet met je gezondheid. Zoals: pauzes verdienen zichzelf terug en durf onaf te zijn. Het boek nodigt uit tot zelfreflectie, is praktisch van inhoud en wijst de weg naar een nieuwe levenshouding. Hoofdstuk 4 "Schenk de wereld je waardigheid"– op pelgrimage naar en vanuit je hart – is nauw gelinkt met het soefisme, aangezien vanuit liefde dingen tot leven komen. Dit boek is gekozen tot het Beste Spirituele Boek 2021.

Van het hart, Inge van der Krabben, Uitgeverij Luitingh-Sijthoff, €20,99, 256 pagina's, ISBN 9789024591022
Prachtig verhaal over zes mensen met ingrijpende verliezen, die deelnemen aan een rouwgroep. Pijn, moeilijke emoties en herinneringen roepen bij ieder de verliezen op. Het rouwproces en de persoonlijke ontwikkeling van de hoofdpersoon worden knap uitgewerkt. Vriendschappen die ontstaan laten zien hoe je door de confrontatie met verlies in beweging kunt komen en persoonlijk kunt groeien. De onderlinge saamhorigheid die tussen de groepsleden ontstaat is 'van het hart.' Zoals in de Vadan staat: "Alle pijn duidt op verandering; alles wat verandert, onverschillig of het beter of slechter wordt, moet een zekere mate van pijn veroorzaken; want verandering is geboorte en dood tegelijkertijd." En daarbij geldt wat Inayat Khan zegt: "De enige manier om iets echt te begrijpen is, is door het direct zelf te ervaren."

Leven zonder waarom, Angelus Silesius, Uitgeverij Van Warven 2020, €17,50, paperback. 145 pagina's, ISBN 9789493175334
Deze nieuwe vertaling van de eerste drie boeken van "De hemelse zwerver" biedt, tezamen met de heldere inleiding over mystiek van Rinus van Warven, nieuwe inspiratie voor diegenen die op zoek zijn naar de verborgen schat in de akker, zoals Jezus dat noemde. De gedichten van de 'Silezische engel' weerspiegelen het licht en de liefde die hij gevonden heeft in het geloof in God. Een mooi voorbeeld: "Verwijd je hart, jouw God die vindt het daar echt fijn: jij moet zijn hemelrijk, hij wil jouw koning zijn."

De achterkant van verhalen. Anders kijken naar de Bijbel en de Koran, Jos van Remundt, Uitgeverij Eburon 2021, €29,50, 419 pagina's, 9789463013079
Het doel van dit boek is het verkrijgen van kennis over en inzicht in de verhalen die in de Bijbel en de Koran staan. Deze informatie helpt om de hedendaagse gebeurtenissen en ontwikkelingen in perspectief te zetten. Rijk geïllustreerd en voorzien van educatieve lesmethoden is 'de Achterkant van verhalen' uiterst geschikt voor lees- en werkgroepen als aanzet voor een open dialoog over de eenheid van de religies.

In de huid van de Boeddha, Paul van der Velde, Uitgeverij Balans 2021, 359 pagina's, €24,99, ISBN 978 94 638 2124 7
Allereerst een waarschuwing. Wie de, uit oriëntalisme voortspruitende, idee wil blijven koesteren dat het boeddhisme louter een vredelievende, mindfulness-achtige, vrij van dogma's zijnde religie of leer is, moet dit boek niet ter hand nemen. Paul van der Velde, hoogleraar hindoeisme en boeddhisme aan de Radboud Universiteit te Nijmegen geeft op heldere wijze de weidsheid van het boeddhistische landschap weer. Zowel de mooie als de lelijke kanten van dit landschap worden door hem belicht. Een kloek, uiterst boeiend en uitnodigend geschreven boek. Verplichte literatuur voor iedereen die zich interesseert voor de wereld van het boeddhisme.

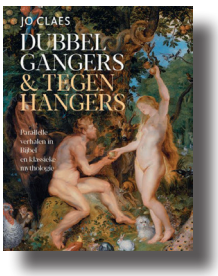

Dubbelgangers & Tegenhangers, Jo Claes, Uitgeverij Sterck & de Vreese 2020, €29,95, gebonden, 224 pagina's, ISBN 9789056156466
Sinds eeuwen hebben kunstenaars, romanschrijvers, filosofen en zieners zich laten inspireren door de verhalen in de Bijbel en de klassieke mythologie. Dit prachtig uitgevoerde boek geeft op een verrassende manier een andere kijk op deze eeuwenoude verhalen. De onderling afwijkende details blijken te maken te hebben met verschillen in cultuur, traditie en religie. Een echte eye-opener!

Soefi Beweging Nederland

De stichting Soefi Beweging Nederland (SBN) maakt deel uit van de International Sufi Movement (ISM) en stelt zich tot doel de boodschap van het Universeel Soefisme uit te dragen. Er zijn een veertiental soeficentra verspreid over Nederland met tal van activiteiten, zoals de Universele Erediensten, open avonden en studie- en meditatie-bijeenkomsten. De stichting SBN heeft de ANBI-status.

Lidmaatschap De jaarlijkse donaties lopen via de lokale soeficentra. Je zoekt een soeficentrum waarmee je in verbinding wilt staan en neemt daar contact mee op. Er bestaan verschillende activiteitsvormen die op de website www.soefi.nl te vinden zijn onder het menu "de Soefi Beweging" onder aan de homepage.

Los abonnement op Soefigedachtes: mail je naam en adres aan: soefibeweging.nederland@gmail.com en maak € 16,00 per kalenderjaar over naar rek. nr. NL48 TRIO 0379 4274 78 t.n.v. Soefi Beweging Nederland, o.v.v. "nieuw abonnement op Soefigedachtes" met volledige vermelding van uw e-mail- en postadres.

Soeficentra en contactpersonen in Nederland

Via het vermelde telefoonnummer of e-mailadres kan je contact opnemen voor nadere informatie. Zie ook op www.soefi.nl/centra de centrumpagina's voor activiteiten en algemene informatie.

Amsterdam	dhr. P. Smits (Amir), t 06 15060513, amir-020@hotmail.com
Arnhem	Dhr. P.H. Popkema (Nadir), t 0314-361449, popkemail@hetnet.nl
Breda	mw. K. Vissers (Halima), t 06 28811950, halima@soefi.nl
Den Bosch	mw. D. de Vries (Saraswati), t 06 23148145, harpsaraswati@gmail.com
Den Haag	dhr. A. de Heer (Ananda), t 06 30525127, anandadeheer@gmail.com secretariaat : centrum.usdh@gmail.com
Deventer	dhr. W. van der Vliet (Sikander), t 0313-231353, willemvandervliet@gmail.com
Eindhoven	dhr. K. de Groot (Karel), t 040-2513510, soeficentrum.eindhoven@gmail.com
Groningen	mw. L. Vos (Lisa), t 06-53835606, lisavosbos@home.nl
Hilversum	dhr. F. van der Veer (Ganesh), t 035-5312130, famvdveer@ziggo.nl
Katwijk	mw. M. Priem (Ananda), t 06 27500226, anandapriem@xs4all.nl Universel Murad Hassil: www.soefitempel.nl, beheer@soefitempel.nl
Twente	dhr. J. Sniekers (Rahim), t 074-2502479, j.sniekers@ziggo.nl
Zeeland	mw. N. Gortzak (Nuria), t 06 40556131, noor.gortzak@gmail.com
Zuid-Limburg	mw. I. Wuester (Hakima), ingeborgrw@yahoo.com

Algemene informatie Soefi Beweging Nederland

Website	www.soefi.nl.
Landelijk secretariaat	Anna Paulownastraat 78, 2518 BJ Den Haag, soefibeweging.nederland@gmail.com
Navicat administratie	wakil.ap78@gmail.com
Bankrekening	NL48 TRIO 0379 4274 78 t.n.v. Soefi Beweging Nederland
Voorzitter	mw. Shanti Kerssies, voorzitter.sbn@soefi.nl
Secretaris	mw. Halima Vissers, secretaris.sbn@soefi.nl
Penningmeester	Khalil Schoonheim, penningmeester.sbn@soefi.nl

International Sufi Movement

Benoordenhoutseweg 23, 2596 BA Den Haag, t 06 10078663 www.sufimovement.org

Soefi-Contact

Soefi-Contact is een landelijke vereniging met afdelingen in Haarlem, Alkmaar en Bussum. De vereniging heeft als doel: het stimuleren van de studie van Hazrat Inayat Khan's ideeën, alsmede het in praktijk brengen ervan, dit in de ruimste zin van het woord.

Landelijk centrum Soefi-Huis, Burgwal 38zw-40, 2011 BE, Haarlem.
Voorzitter dhr. J.H. Troelstra, 06-53516835, jelle.h.troelstra@gmail.com
Secretariaat mw. K. Boodt, 035-6918347 tot 22.00 uur, karinboodt@gmail.com
Penningmeester dhr. J.W.Hutter, 023-5402019, jaapwillemhutter@gmail.com
Website www.soefi-contact.nl, facebook: soefi-contact en www.soefikalender.nl

Het verenigingsjaar van Soefi-Contact loopt van 1 juli t/m 30 juni. De contributie kan worden overgemaakt op
bankrekening NL36 INGB 0004 2390 48 t.n.v. Soefi-Contact te Haarlem.
Adreswijzigingen, nieuwe leden en belangstellenden gaarne opgeven via het secretariaat.

HAARLEM
Informatie: 023-5272249 of 023-5370585, jaapwillemhutter@gmail.com of walivdputt@gmail.com

ALKMAAR
Informatie: mw. A. Bouman, 06-13906767, soeficontact@soefisme-in-alkmaar.nl
Website: www.soefisme-in-alkmaar.nl, facebook: soefisme-in-alkmaar.

BUSSUM
Informatie: dhr. K. Logtmeijer, 035-6918347, aeshna@t-mobilethuis.nl

Andere Nederlandse soefi-organisaties gericht op het gedachtegoed van Hazrat Inayat Khan

Inayati Order
www.inayatiorde.nl, contact Dutch Sufi Information Centre, soefiordeinfo@gmail.com
Soeficentrum Regio Utrecht
www.soeficentrumutrecht.nl, contact mw. J.L. van Male (Sakya), t 030-2723522, sakya.vanmale@ziggo.nl
Soeficentrum Rotterdam
www.soeficentrumrotterdam.nl, contact Subhan Bauke de Wreede, t 06 24646694, bdewreede@gmail.com
Soefigroep Zwolle
www.soefigroepzwolle.nl, contact dhr. P. Ketelaar (Paul), t 06 51497425, ketel038@planet.nl
Sufi Ruhaniat Nederland
www.ruhaniat.nl, contact Zubin Nur Westrik, t 026 3890121, zubinnur@peaceplace.nl
Sufi Way NL
www.sufiway.nl, contact dhr. Elmer Koole, t 0594-549863, elmerkoole@sufiway.nl
Universeel Soefisme Assen
www.soefi-assen.nl, contact Gert van der Zande, t 0592-501254, Joke.en.gert@home.nl
Universeel Soefisme Friesland
www.universeelsoefisme.nl, contact Rama Lieftink, t 06 18383682, dicklieftink@gmail.com

COLOFON

juli 2021, 75e jaargang, nummer 2

Soefigedachtes is een gezamenlijke uitgave van Soefi Beweging Nederland en Vereniging Soefi-Contact. Doel is het verspreiden van het gedachtegoed van Hazrat Inayat Khan. Het tijdschrift verschijnt 4 x per jaar, in maart, juni, september en december. Zie ook: www.soefi.nl en www.soefi-contact.nl.

Uitgever / administratie

Stichting Soefi Beweging Nederland
Anna Paulownastraat 78
2518 BJ Den Haag
soefibeweging.nederland@gmail.com

Abonnementen

jaar abonnement incl porto: € 16,00
buitenland: € 20,- . Los nummer € 5,-.
Aanmelden door betaling via rek.nr.
NL 48 TRIO 0379 4274 78 tnv Soefi Beweging Nederland, Den Haag met vermelding van het email-adres en complete postadres.

Adresveranderingen

Leden van Soefi Beweging en Soefi-Contact geven veranderingen door aan hun organisaties. Anderen aan redactiesg@gmail.com.

Copyright

De inhoud van de artikelen is voor verantwoording van de auteurs en afgezien van plaatsing in dit tijdschrift en op de daaraan gerelateerde websites berusten copyrights bij de auteurs.
De redactie stelt alles in het werk om reproduktierechten van illustraties en teksten te regelen. Voor zover dit niet correct is gebeurd kunnen rechthebbenden contact opnemen met de uitgever.

Redactie

dhr. T. (Kariem) Maas, hoofdredacteur (wnd. vz.)
mw. C.I. (Irene) Lennings, eindredacteur
dhr. Th. H. (Theo) Kauffman
mw. E. (Ellen) de Vries
dhr. R. (Puran) Winter
dhr. N. (Noud) Welten (opmaak)

Redactie-adres

redactiesg@gmail.com

Aanwijzingen voor auteurs

Bijdragen zijn welkom mits niet langer dan ca. 2000 woorden en digitaal aangeleverd. De redactie behoudt zich het recht voor aangeboden bijdragen niet op te nemen of in te korten en op de websites van de aangesloten organisaties te plaatsen. Dead-line is twee maanden voor verschijning of in overleg met de redactie. Kopij sturen naar: redactiesg@gmail.com.

Drukker

Verloop drukkerij, Alblasserdam
Verloop drukkerij voldoet aan de Duurzaam Inkopen-criteria die de overheid stelt ten aanzien van het drukproces, en bezit het certificaat CO2-neutrale postbezorging van PostNL door te investeren in duurzame projecten.

Universeel Soefisme

Veel mensen verlangen naar geestelijke groei en vrijheid.
Het universeel soefisme is een spirituele levenshouding
die ons kan helpen bewuster en liefdevoller te leven
en vrijer te staan tegenover onze beperkingen.

Deze vorm van soefisme noemen wij universeel
omdat zij de mystieke kern eert van alle religies
als inspiratiebron voor de religie van het hart.
Voorbij alle culturele verschillen gaat het om ons hart
dat zich richt op liefde, harmonie en schoonheid.

Universeel soefisme is een kompas
om deze idealen in ons dagelijks leven te realiseren,
want soefi's willen in het volle leven staan.
Je krijgt inspiratie om je hart te openen voor jezelf
en anderen en het licht van je ziel te ontdekken.

Inspiratiebron is leven en werk van de Indiase musicus
en mysticus Hazrat Inayat Khan (1882 - 1927) die
dit soefisme naar het Westen bracht.
Zijn toespraken bieden verrassende perspectieven
op de vele vragen waarmee we in het leven te maken
krijgen. Nooit in de vorm van voorschriften of
pasklare antwoorden, want ieder pad is anders.
Daarom gaf hij geen dwingende leefregels
en staat geestelijke vrijheid centraal.